List izhaja vsako soboto zjutraj. Posamezna številka 20 lir, na šestih straneh 25 lir. Zaostale številke dvojno. Celoletna naročnina 1000 lir; polletna 500 lir; trimesečna 260 lir; mesečna 90 lir. Uredništvo: TRST, ulica Montecchi 6/II - tel. štev. 93-073, 93-806. Uprava: TRST, trg Duca degli Abruzzi 3, Dom pristaniških delavcev II. nadstr. - tel. štev. 28-402. Dopisi se dostavljajo uredništvu. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo, rokopisi in slike se ne vračajo. — Oglasi: v širokosti enega stolpca za vsak milimeter 30 lir. Oglasi se plačajo vnaprej.
POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI - SPED. IN ABBONAM. POST.

DELO

GLASILO KOMUNISTIČNE PARTIJE S.T.O.

Slovenci!
Združeni zahtevajmo ustanovitev STO!

OBNOVLJENA IZDAJA LETO VI. ŠTEV. 20 (293) — TRST - SOBOTA, 15. MAJA 1954 — CENA 20 LIR

TITO NAS PRODAJA
ZAHTEVAJMO USTANOVITEV STO!

V razgovoru z novinarjem Sulzbergerjem je Tito podčrtal, da zahteva uničenje STO in da je za prepustitev cone A in 60.000 Slovencev Italiji - "Corriere di Trieste" v dopisu iz Beograda: "Jugoslovanski vladni krogi pravijo, da je delitev neizogibna" Najjasnejši dokaz, da nas je Tito prodal v znaku svojega histeričnega protisovjetizma

7. maja popoldne je Tito sprejel na Bledu dopisnika ameriškega lista «New York Times» Sulzbergerja in mu v daljšem razgovoru razložil poleg drugega tudi svoje stališče glede tržaškega vprašanja.

V svojih izjavah je potrdil in še bolj razjasnil znano stališče o predaji Trsta in večjega dela cone A Italiji. Pri tem pa je s še večjo silo poudaril, da smatra že sam obstoj STO za glavno oviro za rešitev tržaškega vprašanja v smislu barantanja. Najboljše pa je, da objavimo njegove izjave kot take, ki bodo osvetlile izdajalsko roboto sedanje jugoslovanske vlade, katera dela vse, da bi z žrtvovanjem tržaških Slovencev in interesov jugoslovanskih narodov okrepila ameriški protisovjetski napadalni sistem.

Predvsem je Tito dejal, da tržaško vprašanje «ne bi smelo biti ovira za sodelovanje v evropskem merilu v EOS niti za Italijo niti za Jugoslavijo niti za katero koli drugo državo» in da bi se moglo «vprašanje Trsta rešiti znotraj EOS, ki bi imela široke osnove».

Nato pa je izjavil, da je bil do pred kratkim optimist glede skorajšnje rešitve tržaškega vprašanja, a da sedaj ni več optimist spričo stališča, ki ga zavzema italijanska vlada, ki zopet zahteva uveljavitev sklepa od 8. oktobra.

Nadalje pa je dejal: **«Ne bi mogli pristati na to, da pride vsa cona A pod italijansko upravo, ker to ne le da ne bi bila dokončna rešitev, temveč sploh ne bila rešitev, KER BI STO SE NADALJE OBSTAJALO. Na ta način bi še nadalje obstajale italijanske zahteve. Do utrjevanja EOS pa sploh ne bi prišlo v primeru takšne rešitve tržaškega vprašanja».**

«Dokončna rešitev je lahko tudi takšna — je dejal — **da niti ena niti druga država ne izjavita, da se odpovedujeta nadaljnjim zahtevam. Tega mi ne zahtevamo od Italije, niti nimajo oni pravice tega zahtevati od nas».** V takšnem primeru pa bi Anglo-amerikanci — po Titovem mnenju — morali izjaviti, da ne bodo podpirali zahteve niti ene niti druge strani. Glede graditve novega pristanišča v Kopru je Tito rekel, da bi za to samo v primeru, če bi prišlo do take rešitve, pri kateri bi zavezniki dali izjavo, da ne bodo podpirali nadaljnjih pretenzij niti ene niti druge strani».

«Mi sedaj imamo drugačno mišljenje — je nadaljeval. — **Kako bi mogli sprejeti neko pomoč, da gradimo pristanišče in progo, CE SE NAPREJ OBSTAJA STO in če še dalje obstajata dve loceni ozemlji. Mi bi to lahko napravili edino v primeru, če se tržaško vprašanje reši tako, kakor smo mislili, da se bo rešilo in zaradi tega smo v žrtvah, ki jih prispevamo, šli do skrajne meje, do katere smo lahko šli».**

Nato je Sulzberger vprašal: **«Če sem vas dobro razumel, bi hoteli, da se napravi konec sedanjemu stanju, da se ukine STO, da se potegne mejna črta med temi ozemlji ter da tri velesile dajo izjavo, da v prihodnje ne bodo podpirale nadaljnjih pretenzij nobene države».**

Tito pa je odgovoril: **«Da! Razen tega da bi Jugoslavija in Italija obvestili Varnostni svet OZN, da sta to vprašanje medsebojno rešili, ker tega vprašanja ni mogoče dokončno rešiti brez odobritve VS».** V tem primeru je pripomnil Tito bi bila koristna gradnja pristanišča v Kopru, da bi se dala **«temu prebivalstvu** (cone B, op. ur.), **ki bo odrezano od Trsta, možnost, da živi ker bi bila Skedenj in Žavlje priključena onemu ozemlju** (Italiji, op. ur.)».

Ob tem intervjuvu je torej Tito nakazal dve «rešitvi»: prvič, naj bi se vprašanje dokončno rešilo s tem, da bi se praktično in juridično STO uničilo, da bi se potegnila državna meja med cono A in cono B z nekaterimi popravki; drugič, naj bi ostalo vse, kot je, naj se ne bi niti Italija niti Jugoslavija odrekli svojim pretenzijam, a naj bi Anglo-amerikanci zajamčili, da ne bodo podpirali pretenzij niti ene niti druge države.

Pri tem je važno pripomniti, da se je Tito uradno odrekel znanemu «hodniku» Žavlje-Skedenj, ki ga je predlagal 6. septembra 1953 na Okroglici in na katerega je do sedaj polagal toliko pažnje. Dejansko je torej pristal na to, naj bi Italija prejela večji del cone A s Trstom vred, Jugoslavija pa cono B s kakšno «malopomembno slovensko vasico» cone A ter pomoč za zgraditev «manjšega» pristanišča v Kopru.

«Corriere di Trieste» od 13. maja pa je objavil iz Beograda dopis, v katerem se pravi, da je jugoslovanska vlada šla do skrajnih meja svojih žrtev in da je zelo nejevoljna, ker se je v Italiji začelo zopet govoriti o coni B (kar pa ni res, op. ur.). Na vsak način, pravi to dopis, se v beograjskih uradnih krogih podčrtuje, da je **«delitev STO neizogibna».** Pravi se tudi, da delitev ni pravična rešitev, marveč da je v sedanjem trenutku **«edina možna rešitev».**

S tem hočejo beograjski uradni krogi že pripraviti jugoslovansko javno mnenje na prepustitev cone A in Trsta Italiji. V jugoslovanskem tisku se že objavljalo članki, v kateri se pravi, da je treba to rešitev sprejeti, ker ni drugega izhoda in ker je to potrebno za utrditev **«obrambnega sistema»**, za ustvaritev EOS in za spremenitev balkanskega pakta v zvezo.

Londonski «Times» pa je v svoji sredni številki napisal članek, v katerem se pravi, da je Tito s svojimi izjavami Sulzbergerju hotel reči, da je pripravljen prepustiti cono A in Trst Italiji razen Bazovice. Hrvatinov in pasu področja pri Sesljanu od sedanje meje skoraj do železniške proge, ki pelje v Tržič. Poleg tega Tito zahteva «načelna jamstva» za

(Nadaljuje se na 4. strani)

LONDON — Angleški ministrski predsednik Churchill je v parlamentu izjavil, da želi, da bi prišlo čimprej do sestanka z Malenkovem, Eisenhowerjem in njim.

MO V NEVARNOSTI

to nas prodaja. Pravza- je že napravil križ s om in cono A, sedaj se ema le zato, da doseže ktično in pravno uničenje ga Ozemlja, ki predstavlja ečjo oviro za njegove na-

razgovoru z ameriškim narjem Sulzbergerjem je at zaporedoma ponovil, e more sprejeti dokončne tve, ki ne bi zbrisala STO emljevida. Prvič je to de- ko je pripomnil da je pro- veljavitvi osmooktobrske- diktata ne za drugega sa- zato, ker bi v tem prime- STO še nadalje obstajalo. gič se je v tem smislu izlil v zvezi z gradnjo novega tanišča v Kopru, ko je al, da ne bi bila taka re- v učinkovita, če «bi STO naprej obstajalo». Tretjič je na vprašanje Sulzberge- ali postavlja kot pred- oj za rešitev tržaškega ašanja poleg drugega tudi nitev STO, odgovoril z t».

Istočasno je skupno s tem zovalnim predpogojem po- il dve alternativi za «re- v» našega vprašanja: do- čno in začasno. Z dokončno misli na delitev Tržaškega mlja na podlagi že znanih dlogov o prepustitvi večje- dela cone A Italiji, cone in nekaj slovenskih vasi Ju- laviji. Pri tem pa je na- vil nov korak nazaj od jih dosedanjih zahtev in je stil svojo znano in smešno latico o «žaveljsko-škedenj- m hodniku», s katero je šel na dan v vročih sep- brskih dneh lanskega leta. t začasno rešitev pa si za- lja nadaljevanje obstoječe- stanja z jamstvom, da An- amerikanci ne bodo pod- ali pretenzij ne Italije ne oslavije, kljub temu da bi ka od obeh držav lahko še dalje ostala na svojem do- njem stališču, t. j. na sta- ku pretenzij na vse Ozem-

Tako v prvem kot v drugem meru je po Titovem mne- usoda Trsta, cone A in 000 tržaških Slovencev za- tena. Mi bi morali tako tako pripadati Italiji, STO moralo tako ali tako biti ičeno, Tito bi tako ali tako lil cono B in bi se lahko z emi svojimi silami vrgel na ovanje zarot proti miru v m delu Evrope, na podpira- nemške oborožitve in S, na utrjevanje atlantske- napadalnega pakta.

Dejstvo je, da je Tito v tem njem času ovrgel še zadnji anek krinke, s katero se je 1948 dalje predstavljal ju- slovanskim narodom. Njemu predvsem mar, kot potrjuje razgovoru s Sulzbergerjem, litika pripravljanja nove ne. Zato je postal tako okogruden in začel proda- i dele tujega ozemlja svo- mu atlantskemu partnerju Jadranu.

Naši ljudje se prav dobro ominjajo, kako je oktobra i kričal, tolkel s pestmi po vorniških odrih in zatrje- l, da ne bo nikoli dopustil epustitve cone A Italiji. Ze krat smo pravili in pisali, je Tito največji slepar, da vedel za osmooktobrski dik- na kar je opozoril prav lzberger in kar je poveda- tudi ameriška poslanica v mu Luce. Ze takrat smo krinkovali sleparsko titov- o demagogijo s tržaškim rašanjem in opozarjali, da prav v tistih dneh, ko je ko rjovel, napravil korak zaj in se v Leskovcu do- čno odrekel Trstu.

Danes je vsa ta podla Ti- va igra prišla v vsej svoji st na dan. On si morda mi- da bo jugoslovansko ljud- dopustilo to kravjo kup- o, ki je neposredno v prid OS, Atlantskega pakta in lkanske zveze, zato pa da- odkrito izpoveduje to, kar ni upal povedati pred osmi- meseci. Danes je še bolj no, da se je že strinjal z mooktobrskim diktatom in se je s tako delitvijo stri- al mnogo, mnogo prej, kar čajo vse njegove izjave od 1951. dalje.

Titu je torej predvsem pri cu, da se STO uniči, da Ita- ja dobi cono A s Trstom, da on prigrabi cono B, ker oče po ukazu svoji ameri- kih gospodarjev rešiti to pe- eče vprašanje, kar bi v bliž- ji bodočnosti omogočilo usta- novitev EOS, oborožitev nem- kih revanšistov utrditev a- meriških napadalnih teženj proti Sovjetski zvezi in deže- m ljudske demokracije. Nje- ov cilj je torej prav ta: omo- gočiti novo križarsko kampa- njo in po možnosti vojno pro- ti Sovjetski zvezi. Zato žrtvu- je Trst, cono A in 60.000 tr- žaških Slovencev, zato steguje obe svoji roki Scelbi in ga roti, naj v imenu skupne pro- tisovjetske in protikomunisti- čne podlage sprejme v dar na- šo zemljo.

Mi tega ne moremo in ne bomo dopustili. Postalo je še bolj jasno, da je sedanja vla- da v Beogradu največji in najvernejši sovražnik interesov Jugoslavije, sovražnik tržaških interesov, ker se s herostratskim veseljem hlapčevsko vdinja našim narodnim sovražnikom, t. j. ameriškim imperialistom, in zvesto izpolnjuje njihove ukaze.

Mi moramo v tem trenutku dvigniti velikanski val ogorčenja proti Titu, njegovi vladi, njegovim tržaškim podrepnikom. Moramo pribiti na sramotni oder te nesramne izdajalce, jih izolirati kot okužence. Moramo ustvariti široko, najširšo fronto Tržačanov, ker le tako bomo lahko rešili naše Ozemlje iz krempljev Rima in Beograda, Washingtona in Londona. Slovenci in Italijani se moramo mobilizirati v tem boju in napraviti konec tej kravji kupčiji, zahtevati ustanovitev STO, vsiliti ustanovitev STO, ker vemo, da je za to rešitev velika večina prebivalstva obeh narodnosti in ker vemo, da imamo za seboj Sovjetsko zvezo, ki zastopa naše stališče.

KAREL SISKOVIČ

Gibanje za mir v ZDA

NEW YORK — Gibanje za mir in za prepoved atomskega orožja se vedno bolj širi tudi v ZDA. 20. aprila je bilo neko zborovanje v Chicagu, katerega se je udeležilo nad 12 tisoč dalevcev. Na njem so obsodili vmešavanje ZDA v indokitajsko vojno.

Tržačani! Begunci!
Italijani! Slovenci!

Prodajajo nas. Gospod Foster Dulles je sporočil ministroma Scelbi in Piccioniju, da bo čez dva tedna pripravljen sporazum o razdelitvi našega Ozemlja.

Vladi v Rimu in Beogradu sta pripravljeni sprejeti ta sporazum.

Ne izgubljajmo časa.

Vsakdo mora imeti toliko poguma, da sprejme nase svoje odgovornosti!

Protestirajmo vsi. Enotno zahtevajmo ustanovitev Svobodnega tržaškega ozemlja!

Nihče nima pravice, da ravna z nami kot z blagom za izmenjavo.

Nihče ne sme odločati o nas, ne da bi vprašal za naše mnenje.

DRŽAVLJANI!

Pozabimo za trenutek na naše politične, sindikalne in socialne razlike.

Združimo se! Na noge! Za obrambo naših pravic, našega dostojanstva, naše svobode, naše bodočnosti in miru!

Trst, 9. maja 1954.

CENTRALNI KOMITE
KOMUNISTIČNE PARTIJE STO

VELIKA ZMAGA LJUDSKE VOJSKE V DIEN BIEN FUJU

Američani so nameravali odvreči atomske bombe na vietnamsko vojsko

Konferenca v Ženevi - Konkretni predlogi za rešitev vprašanja Indokine - Vietnam, Laos in Kambodža pripravljeni sodelovati s francosko unijo, toda na podlagi enakopravnosti

Bitka za trdnjavo Dien Bien Fu se je zaključila z veličastno zmago Vietnamske ljudske vojske pod vodstvom gen. Džapa. **Kolonialisti so utrpeli velikanske izgube. Med drugim so izgubili 21 bataljonov in 10 posebnih specializiranih vojaških enot. Po padcu trdnjave je naraslo število ujetnikov na preko 10.000, med katerimi je 1765 oficirjev in podoficirjev, poveljnik trdnjave francoski general De Castries ter 16 polkovnikov.**

Vojni plen, ki je po zmagi prešel v roke Vietnamske ljudske vojske je tako velik, da ga še danes niso mogli dokončno preceniti. Med drugim je prešlo v roke ljudske vojske 150 težkih in srednjih topov nad 100 oklopnih avtomobilov, mnogo ameriških 18-tonskih tankov, nad 30.000 ameriških padal. Po vsem svobolnem Vietnamu so slovesno proslavljali veličastno zmago ljudske vojske.

Med tem pa se nadaljuje konferenca v Ženevi, kjer se prav ta teden razpravlja o indokitajskem vprašanju. V soboto je govoril francoski zunanji minister Bidault. Poudaril je, da francoski narod želi da bi prišlo do konca vojne v Indokini. Predlagal je, naj bi se ženevska konferenca zavzela za sklenitev premirja. V zvezi s tem je predlagal, naj bi koncentrirali redne vojske na področjih, ki bi jih določila konferenca, razorožitev enot ki ne pripadajo redni vojski, osvoboditev vojnih ujetnikov in internirancev ter mednarodno nadzorstvo pri izvrševanju klavzul. Glede Laosa in Kambodže pa je predlagal takojšen umik vseh partizanskih enot, ki operirajo na teh področjih.

Za njim pa je govoril podpredsednik vietnamske demokratične vlade Fan Van Don, ki je najprej predlagal, naj bi povabili na konferenco tudi predstavnike demokratičnih vlad Laosa in Kambodže Molotov in Cu En Lai sta podprla ta predlog, trdeč, da je pravilno, da se na konferenco povabijo poleg zastopnikov vlad, ki sodelujejo s Francozi, tudi zastopniki onih vlad, ki vodijo osvobodilno gibanje v teh deželah.

V ponedeljek je ponovno govoril vietnamski ministrski podpredsednik Fan Van Don ter predložil konkreten predlog za sklenitev miru v Indokini. S tem predlogom je postavil francosko vlado pred alternativo: ali nadaljevati nesmiselno vojno, od katere imajo koristi samo Američani, ali pa ohraniti pravice, ki jih ima Francija v tej deželi. Predlogi za sklenitev miru so sledeči: priznanje neodvisnosti in suverenosti Vietnamski demokratični republiki in priznanje vlad narodne osvoboditve Laosa in Kambodže; sklenitev sporazuma za umik vseh tujih čet iz Indokine; svobodne volitve v vseh treh državah. Vse tri države pa so s svoje strani pripravljene priznati gospodarske interese Francije ter pristopiti k francoski uniji na osnovi popolne enakopravnosti.

V četrtek je francoska vlada ponovno vprašala za zaupnico parlamenta. Dosegla jo je z enim samim glasom večine. Take «večine» še ni doživela nobena vlada v zadnjem času. To je nadvse zgovoren dokaz, da francosko javno mnenje obsoja politiko sedanje vlade in vojne pustolovščine v Indokini.

V sredo pa je govoril kitajski zunanji minister Cu En Lai. Poudaril je, da imajo narodi Indokine vso pravico da si sami krojijo lastno usodo brez vmešavanja kolonialistov. Podčrtal je, da se ameriški imperialisti boje miru, zato hočejo povzročiti še večjo mednarodno napetost. ZDA se vmešavajo v zadeve Indokine tudi zato, ker se je hočejo polastiti ter iz nje napraviti odskočno desko za napad na Kitajsko. Na koncu je Cu En Lai podprl predlog vietnamskega zastopnika glede ureditve celotnega indokitajskega vprašanja.

V četrtek so se pričela pogajanja za repatriacijo ranjencev iz Dien Bien Fuja. V bližini nekdanje utrdbe so se sestali zastopniki francoskih in vietnamskih oblasti. Pričakuje se, da bo v najkrajšem času prišlo do sporazuma in do repatriacije.

Vietnamska ljudska vojska nadaljuje svoje borbe za osvoboditev dežele. Trenutno so v teku velike borbe ob ustju Rdeče reke in sicer na področju, ki je oddaljeno okrog 50 km od Hanoja.

Te dni je ameriški list «New York Herald Tribune» objavil vest, da so Američani že pred enim mesecem nameravali napasti vietnamsko vojsko z atomskimi bombami ter tako priskočiti na pomoč francoskim kolonialistom, še predno so se znašli v škripcih pri Dien Bien Fuju. Do napada ni prišlo zaradi nesoglasij v zapadnem bloku ter zaradi vedno večje opozicije v ZDA. Kot je znano, se je ob priliki neke ankete izreklo od 10 Američanov 9 proti vojaški intervenciji v Indokini.

Beograd je pripravljen vstopiti v napadalno Evropsko obrambno skupnost

Beograjska milica je s pendreki napadla ljubitelje nogometa

Pretekli teden je Tito v svojem intervijuvu z ravnateljem evropske izdaje «New York Timesa» Lea Sulzbergerje dal vrsto izjav o EOS, o Balkanski zvezi in o tržaškem vprašanju. O tem, kar je Tito izjavil glede tržaškega vprašanja pišemo na drugem mestu, zato poglejmo, kaj je povedal o EOS.

Predvsem značilna je izjava, s katero se je Tito pozitivno izrekel o potrebi ustanovitve EOS ter da je pripravljen pridružiti se tej skupnosti, ker meni, da bi Jugoslavija lahko v takšni skupnosti s svojim sodelovanjem mnogo prispevala. Nadalje je Tito izjavil, da razume potrebo, da sodeluje z atlantskim paktom, da se je o tem že mnogo razpravljalo; da so šli njegovi zastopniki v ZDA, zastopniki ZDA pa so prišli na tozadevne razgovore v Beograd; da se on ne odpoveduje nalogam, ki jih nalaga tako sodelovanje, saj prejema orožje od ZDA ter da so konec koncev tudi njegovi interesi prav takšni kot interesi Amerikancev. Končno je pa dejal, da narodi Jugoslavije razumejo potrebo po sodelovanju v atlantskem paktu ter potrebe sodelovanja med Jugoslavijo, Grčijo in Turčijo.

Take so torej v glavnem izjave, ki jih je dal Tito ameriškemu novinarju. Povedal je odkrito, kaj misli. Povedal je, da se strinja s tem, da se ustanovi taka EOS, kot jo žele imeti ameriški imperialisti. To pomeni, da se v bistvu strinja s tem, da se v sklopu EOS ponovno oživi nemški militarizem, tisti militarizem, ki je prav v Jugoslaviji povzročil toliko gorja in opustošenja.

Za nas niso v resnici Titove izjave prav nobena novost, saj smo že pred tolikim časom trdili, da ustvarja Tito iz Jugoslavije navaden privesek agresivnega atlantskega pakta Ko smo spočetka tako trdili nam marsikdo tega ni verjel ter je mislil, da pretiravamo. Danes pa je lahko vsem jasno kako daleč je šel Tito v svojem izdajstvu. Zato bi morale prav gornje izjave pripomoči k temu, da bi tudi najbolj zaslepljeni naivneži spregledali in spoznali resnico.

V torek popoldne je prišlo v Beogradu do težkih izgredov. Titovska milica je navalila na ljubiteleš porta ki so protestirali zaradi previsokih cen stadionskih vstopnic za nogometno tekmo Anglija-Jugoslavija. Teh demonstrantov je bilo nad 2.000. Ti so že od zgodnjih jutranjih ur čakali v vrsti pred blagajno športne zveze, ki prodaja omenjene vstopnice.

Cene vstopnic se sučejo okrog 1.000 din, zato si jih delovni ljudje ne morejo privoščiti.

Policija je navalila na demonstrante najprej s konji, nato pa še z jeepi ter ravnala zelo surovo in brezobzirno. Pri neredih je bilo ranjenih 10 oseb. Policija je surovo nastopala tudi proti ženam in otrokom, ki so se slučajno znašli v množici demonstrantov. Prav zaradi tega njeno ravnanje zasluži tem večjo obsodbo. Po drugi strani pa nam tudi ta primer dovolj zgovorno kaže, kakšen je takoimenovani «socializem», o katerem tako pogostoma govore titovski «teoretiki». To je «socializem» privilegirane kaste, kapitalistov. in policijskih pendrekov.

KOMUNISTIČNA PARTIJA STO
priredi v nedeljo ob 10. uri
JAVNO KONFERENCO
v Kinu ob morju
Tov. Vittorio Vidali
bo govoril o temi:
TRST IN VODIKOVA BOMBA
Ob tej priliki bo govornik objasnil tudi zadnjo fazo barantanja z našim Ozemljem, o čemer se toliko govori v zadnjem času
Vabimo k številni udeležbi!

Arabske države bodo priznale LR Kitajsko

DAMASK — Arabske države se vse pripravljajo na vzpostavitev diplomatskih odnosov z LR Kitajsko, s čemer bodo mlado republiko tudi formalno priznale.

Togliatti poziva v borbo proti vojni

Napredovanje naprednih sil na upravnih volitvah v Italiji

MILANO — V nedeljo je na kongresu milanske federacije KPI govoril tov. Togliatti. Za njegov govor je vladalo zlasti v vrstah milanskih delavcev veliko zanimanje.

Tov. Togliatti je govoril predvsem o nalogah, ki jih imajo v sedanjem trenutku komunisti v Italiji zato, da pride do izraza čim večja enotnost v vrstah delovnega ljudstva.

Za tem je orisal politični položaj, v katerem se nahaja Italija. Ožigosal je klerikalno vlado, ki ji ni do tega, da bi poživila gospodarstvo države, kar bi v veliki meri privedlo do zmanjšanja brezposelnosti in vsega, kar je z njo v zvezi. Ta vlada preprečuje vsak razvoj trgovine s Sovjetsko zvezo, z deželami ljudske demokracije in s Kitajsko. Za tem pa je prešel k obravnavanju svetovnega političnega položaja s posebnim ozirom na nevarnost nove vojne, katero s pospešenim tempom pripravljajo ameriški imperialisti v Indokini, od koder nameravajo raztegniti požar tudi na LR Kitajsko.

Nato je tov. Togliatti govoril o nevarnosti, ki jo za človeško družbo predstavlja atomsko orožje. Omenil je resolucijo CK KPI, ki poziva vse ljudi v borbo za prepoved tega orožja in še posebej vabi katoličane, naj se pridružijo komunistom v tej borbi. Ta poziv je imel velik uspeh, saj je prišlo celo do tega, da je demokristjanska stranka morala zavzeti do tega vprašanja svoje stališče, ki je končno podobno stališču komunistov. Toda mi, je poudaril tov. Togliatti, zahtevamo še več. Zahtevamo in na tem tudi delamo, da se prepreči vojna kot taka.

Storiti je treba vse zato, da se prepreči razcepitev Evrope ter s tem prepreči obnavljanje militarizma v Zapadni Evropi. Zato se vprašanje glede prepovedi atomskega orožja ne da ločiti od vprašanja EOS; kajti z dnem, ko bi prišlo do ustanovitve take EOS, kot si jo zamišljajo ameriški imperialisti in nemški militaristi, bi prišlo do razcepitve Evrope na dvoje, zaradi česar ne bi bilo več možno mirno sožitje med dvema različnima sistemoma in med različnimi režimi, kar bi po drugi strani onemogočilo vsako miroljubno rejevanje perečih vprašanj.

Istega dne kot v Milanu so se vršili kongresi tudi drugih večjih federacij KPI in sicer v Benetkah, v Genovi, v Florenci in v Forli. Vsi kongresi KPI so javni, zato vlada zanje tem večje zanimanje najširših plasti delovnega ljudstva.

V nedeljo so se vršile upravne volitve v desetih občinah Italije; v dveh volilnih okrožjih v pokrajini Bologna pa so volili predstavnike v pokrajinski svet. Na volitvah so dobile levičarske stranke velikansko večino. Absolutno zmago so odnesle v 5 občinah Povsod pa so nazadovali demokrišjani in misini.

OD TEDNA do tedna

PETEK, 7. maja: GROSSETO: *V Ribolli* se je vršil pogreb rudarjev, ki so bili umorjeni od plinske eksplozije v rudniku monopola Montecatini; pogreba se je udeležilo 50.000 ljudi; pred odprtim grobom je govoril sekretar CGIL Di Vittorio, ki je podčrtal odgovornost voditeljev Montecatini — *Na Dunaju* se je začelo zasedanje Komisca, t. j. socialdemokratske internacionale; predsednik Anglež Philipps se je v svojem otvoritvenem govoru izrazil za mir v Aziji in za mirno reševanje vseh spornih vprašanj — WASHINGTON: *Zahodniki so* s skupno noto zavrnili predlog sovjetske vlade glede diskusije o pogojih za vključitev ZSSR v organizacijo atlantske zveze — RIM: *Po kratkem* streljanju je bil aretiran tolovaj Lucidi, ki je pred 54 dnevi ušel skupno s tolovajem Dejana iz rimske kaznilnice.

SOBOTA, 8. maja: RIM: *Scelba* je ukazal ,naj stražarji ne pustijo novinarjev glasil KPI v palače ministerstev, ker ga je «Unità» ob sožalni brzojavki Scelbe Lanielu v zvezi s padcem Dien Bien Fuja napadla. — LONDON: *Bivši* laburistični finančni minister Dalton se je izjavil proti ponovni oborožitvi Nemčije; izjavo je podal v teku svojega govora ob obletnici kapitulacije Hitlerjeve Nemčije.

NEDELJA, 9. maja: BOLOGNA: *Demokrišjanski* predsednik parlamenta Gronchi je v Imoli dejal, da je treba poiskati pot za sestavo nove parlamentarne večine, v katero naj bi bile vključene tudi levičarske sile; odločno se je izrazil proti zaveznistvu z monarhisti in fašisti — BONN: *Minister* bonnske vlade Kraft je dejal, da bi Zah. Nemčija morala vzpostaviti diplomatske odnose z ZSSR in vsemi deželami Vzhoda — ZAGREB: *Jugoslovanska* nogometna reprezentanca je bila prvič po 17 mesecih poražena za 2:0 od Belgije.

PONEDELJEK, 10. maja: RIM: *Na upravnih* volitvah, ki so bile v nedeljo so levičarske sile napredovale; v pokrajini Bologne so komunisti in socialisti dobili oba pokrajinska sedeža, za katera se je volilo; v pokrajini Agrigenta v Siciliji so ljudske sile izrgale iz rok demokristjanov velike občine Favara, Naro in Campobello; v pokrajini Reggio Calabria so levičarske stranke zmagale v 5 od 9 občin — PARIZ: *Laniel* je prepovedal nastop sovjetskih baletov v Parizu, češ da bi lahko prišlo do incidentov v zvezi s padcem Dien Bien Fuja; ta protisovjetska poteza je ogorčila kulturne kroge Francije.

TOREK, 11. maja: RIM: *Policija* je aretirala 4 fašiste, ki so bili ujeti v trenutku, ko so skušali prevažati ogromno količino orožja; eden izmed aretirancev je bil stražar v rimski kaznilnici, iz katere sta ušla tolovaja Lucidi in Dejana; domneva se, da so fašist organizirali njun beg; v afero je vmešan tudi neki fašistični poslanec.

SREDA, 12. maja: RIM: *Pred* parlamentarno komisijo za zunanje zadeve se je začela diskusija o vladni zunanji politiki; ob debati glede tržaškega vprašanja so se do sedaj vse skupine izrekle proti razkosanju STO — DIEN BIEN FU: *Med povelјstvom* Vietnamske ljudske vojske in Francozi je bilo sklenjeno, da bodo 3 francoski oficirji pristali s helikopterjem v Dien Ben Fu, kjer se bodo razgovarjali glede evakuacije preko 2000 francoskih ranjencev — LONDON: *Podkomisija* OZN za razorožitev se bo v kratkem sestala v Londonu na tajni seji, kjer se bodo preučevala vprašanja o razorožitvi in prepovedi atomskega orožja.

ČETRTEK, 13. maja: TOKIO: *Nadaljnih* 5 japonskih ladij je prizadetih zaradi atomskega izžarevanja. Japonski juristi zahtevajo prepoved atomskega orožja. GROSSETTO: *V rudnikih* na področju Ribolle je našlo tragično smrt nadaljnih 5 delavcev. TOKIO: *Na Pacifiku* je divjala strahovita nevihta, med katero je bilo 414 ribiških čolnov težko poškodovanih, 55 pa se jih je potopilo. Na ribiških čolnih je bilo ukrcanih okrog 900 japonskih ribičev.

Dovolj je sleparij!

V tem zadnjem času je tržaška Titova agentura okrepila svoje besne napade na naše gibanje. Ce so do sedaj pljuvali strup, prihaja te dni iz njih kar... atomsko izžarevanje. Ni čuda, saj so najboljši gojenci MacCarthyeve šole. Zgleda pač, da so tudi oni prejeli direktive za sprožitev antikomunistične kampanje ameriškega tipa, t. j. bedaškega tipa. Zato ne zamudijo nikoli prilike za protikomunistične izpade. Pri tem pa skušajo prekositi vse svoje bratce po rodu in koritu. Vidi se pač, da se nočejo izneveriti svojemu renegatskemu bistvu, kajti renegat mora biti napadalnejši od večnega hlapca, če noče biti osumljen dvoličnosti. V Trstu so pač največji antikomunisti od vseh antikomunističnih koritarjev. In to dokazujejo vsakodnevno po svojem časopisju, v svojem delovanju. Takšna je pač njihova nehvaležna naloga, če si hočejo zaslužiti nekaj krušnih drobtinic za dobo sedem suhih krav.

Toda za to okrepitvijo titovskih napadov na nas se skriva tudi nekaj popolnoma drugega, rekli bi... posvetnega. Opazili smo, da so se ti napadi podesetorili v trenutku, ko so začele čedalje gosteje kapati vesti o Titovem izdajstvu v zvezi s tržaškim vprašanjem. In to je razumljivo. Njihova «prvomajska ljudska veselica» jih je opozorila, da jih prav zaradi tega izdajstva njihovi lastni pristaši v vedno večjem številu zapuščajo. Da bi ustavili ta proces razkrajanja njihovih vrst, so se zato lotili izlivanja golid strupa na nas.

Tito je dejal Sulzbergerju, da je za prepustitev cone A in Trsta Italiji in da se ne zmeni več niti za «hodnik Žavlje-Skedenj», tržaški titovci pa so takoj napisali v svojem dnevnem trobilu uvodnik, s katerim skušajo prikriti to sramotno izdajstvo in zvaliti vso krivdo na... Vidalija. Ne samo, skušajo celo prepričati vrabce na strehi, da so za... samostojnost Trsta in to prav dan za tem, ko je bil objavljen tekst Titovih izjav o prodaji Trsta Italiji!

V tej svoji revni samoobrambi pa skušajo prikazati, da je vsega tega krivi Vidali, ki zahteva STO, češ da hoče vse STO... prodati Italiji, pri čemer mu gre na roko nihče drugi kot fašist Colognatti, ki je pred dnevi izjavil, da bi pravzaprav za tržaško prebivalstvo bila najboljša rešitev prav ustanovitev STO. Da je Colognatti v trenutku spozabe izjavil, da bi bila ustanovitev STO najboljša rešitev našega vprašanja, je za njih dokaz... zaveništva med njim in tov. Vidalijem, med njim in... kominformisti.

Večjih budal pač ni mogel svet videti. Oni se skušajo oprijeti tega dejstva, da bi lahko izlili vse svoje sovraštvo proti STO, ki je edina dobra rešitev našega vprašanja, kar razumejo celo pristaši Stoke in Laurentija. Dejstvo je, da je titovce strah povedati svojim ljudem, da nas je Tito prodal kot klavno živino, da nas je Tito prepustil Italiji, da so še v pozabo vse visokodoneče fraze o «obrambi Trsta pred cunjastim imperializmom» in da je sedaj važnejše misliti na to, kako se bodo oborožili Kesselringi, Guderjani, Mannsteini, Doenitzi in drugi nacistični vojni zločinci, kot pa braniti naše narodne interese, ki velevajo ustanovitev STO.

Prihajati na dan z goljufivim geslom o borbi za... samostojnost Trsta v trenutku, ko se je Tito požvižgal na Trst, cono A in 60 tisoč Slovencev, pomeni biti zakrknjeni sleparji, pomeni biti tat, ki zasmehuje svojo nesrečno žrtev. Ze iz tega je razvidno, kako so pridni učenci Mac Carthya in svojih novih zaveznikov, nemških revanšistov in nacistov. Naše ljudstvo pa je sito teh sleparij in ve, kaj se skriva za temi akrobacijami revnih klovnov, ki jih cirkus Krone, kateri gostuje te dni v našem mestu, ne bi sprejel niti kot pometače.

POZABIL JE NA 1,700.000 PADLIH V NOB

Tito ponuja roko vojnim zločincem

V svojih prizadevanjih za odobritev Evropske obrambne skupnosti so našle ZDA v Titu in njegovi vladi enega izmed najbolj gorečih pobornikov ponovne oborožitve nemškega militarizma. EOS ni v bistvu nič drugega kot krinka, za katero se skrivajo nacistični revanšisti in militaristi, ki bi se na ta način s pomočjo ZDA in pristankom držav podpisnic zopet postavili na noge. Odobravati EOS pomeni odobravati poživitev taborišč smrti, plinskih celic, množične deportacije in sežiganja stotisočev živih človeških bitij. Toda ne samo to. Člen 107 priloge št. I k pogodbi o EOS predvideva za evropsko vojsko uporabo atomskega, biološkega in kemičnega orožja. Tito se torej popolnoma strinja z uporabo vodikove bombe, kar nam sicer najboljše potrjuje molk njegove vlade, ki edina v Evropi in sploh v svetu ni niti z mezincem mignila proti uporabi tega strašnega smrtonosnega orožja. Jugoslavija je edina dršava v svetu, kjer se ljudstvu ne dopušča izražanje stališča v pogledu strahovitega kriminalnega načrta atomskega uničevanja človeštva, s katerim grozijo napadalni krogi ZDA. Celo italijanski parlament se je pod pritiskom javnega mnenja in parlamentarne opozicije izjavil proti uporabi atomskega orožja, kot so se izpavili visoki cerkveni dostojanstveniki, od papeža pa do škofov in duhovščine v svetu in to celo v frankistični Spaniji, kjer nima drugače režim kaj zavidati Titovemu v Jugoslaviji. Odpor proti atomskemu orožju se v svetu vedno bolj širi, kot se širi v Evropi odpor proti EOS.

Le Tito ostaja najzvestejši med zvestimi. To svojo zvestobo ameriškim napadalcem, ki pripravljajo človeštvu novo in še strašnejše gorje, ni potrdil samo z izjavo **«Mi menimo, da je treba Nemčijo v sklopu EOS na enakopravni podlagi oborožiti».** Se bolj jo je podkrepil z zadnjimi izjavami, ki jih je dal 7. maja ravnatelju evropske izdaje «New York Timesa» Sulzbergerju, kjer pravi: **«Predvsem sem se pozitivno izrazil o potrebi ustanovitve EOS. To je našo staro stališče, ki se ni spremenilo. Vsakikrat, ko so me vprašali o tem, sem dejal, da nimam ničesar proti EOS. V primeru razširitve baze EOS smo pripravljeni stopiti vanjo, ker sodimo, da v taki skupnosti Jugoslavija s svojo prisotnostjo lahko mnogo prispeva».**

Tito je torej še enkrat potrdil, da je pripravljen korakati ramo ob rami z nemškimi revanšisti in vojnimi zločinci, ki jih je s pomočjo in ob podpori ZDA Adenauerjeva vlada popolnoma rehabilitirala in jih zopet postavila na odgovorna mesta.

Poglejmo sedaj, kdo so ljudje — v kolikor jih kot take sploh lahko imenujemo — ki sesaavljajo bonnsko vlado in s katerimi je Tito pripravljen skupno korakati v vsakem trenutku, pozabljajoč na 1 milijon 700.000 padlih v NOB, na stotisoče vdov in sirot, požgane vasi in mesta širom Jugoslavije.

Christoph Seebohm je bil za časa Hitlerja direktor monopola «IG Farbenindustrie», ki je zgradil taborišče Auschwitz in proizvajal pline za «celice smrti». Danes je v Adenauerjevi vladi minister za prevoze. **Theodor Oberlander,** polkovnik SS do maja 1945. Sedaj minister za «begunce». **Waldemar Kraft,** «Hauptsturmbannführer SS do maja 1945. Sedaj minister. **Gerhard Schroeder,** nacistični oficir napadalnih oddelkov, legalni zagovornik vojnega zločinca Schachta. Sedaj notranji minister. **Jakob Kaiser,** član nacistične stranke do 1945. Sedaj minister za «vsenemška vprašanja» in organizator terorizma v DR Nemčiji. **Ritter von Lex,** šef Himmlerjevega kabineta in vojni zločinec. Sedaj podtajnik ministrstva za notranje zadeve. **Herbert Blankenhorn,** šef kabineta von Ribbentropa. Danes osebni tajnik Adenauerja. **Ludger Westrick,** član vrhovnega sveta za vojno gospodarstvo Reicha in gospodarski svetovalec Goeringa. Aretiran od Američanov 1945 kot vojni zločinec. Sedaj podtajnik ministrstva za gospodarstvo. **Kurt Behnke,** javni tožilec nacističnega vrhovnega sodišča; vojni zločinec. Sedaj šef urada za osebje notranjega ministrstva. **Hermann J. Abs,** član vrhovnega sveta vojnega gospodarstva Reicha. Predsednik odbora za prisilno mobilizacijo prebivalstva za industrijo Reicha, finančni svetovalec Hitlerja; vključen v seznam 42 glavnih vojnih zločincev. Sedaj član vodstva demokristjanov, zasebni finančni svetovalec Adenauerja in predsednik nemškega odbora za Schumanov načrt. **Franz Halder,** je vodil zasedbo Poljske in Francije; vojni zločinec. Sedaj član urada Blank. **Hans Strank,** šef nacističnega urada za deportacije prebivalstva iz vhodnih con; vojni zločinec. Sedaj šef vzhodnega gospodarskega urada v trgovinskem ministrstvu. **Heinrich Dinkelbach,** direktor železarskega konzorcija v Thyssenu, član vrhovnega sveta vojnega gospodarstva Reicha in «osebni svetovalec» Hitlerja za železarstvo; vključen v seznam 42 glavnih vojnih zločincev. Sedaj član nemškega odbora za Schumanov načrt in «osebni svetovalec» Adenauerja za železarstvo. **Adolf Heusinger,** vojni zločinec, od 1931 dalje oficir vrhovnega štaba, sestavljalec načrta za invazijo ZSSR, Nizozemske in Norveške. Sedaj načelnik vrhovnega štaba bodoče Wehrmacht in vojaški svetovalec Adenauerja. **Luitpold Werz,** višji oficir nacistične tajne službe. Sedaj šef kanclije bonnske republike. **Hans Speidel,** načelnik armadnega štaba, ki je leta 1940. osebno sestavil predajo za Francijo; odgovoren za zločine v Franciji. Sedaj vojaški svetovalec Adenauerja.

Friedrich Ernst, član vrhovnega sveta, član nacističnega sveta za likvidacijo Židov, komisar Reicha za «imovino sovražnika»; vključen v seznam 42 glavnih vojnih zločincev. Sedaj demokristjanski poslanec v Bonnu, predsednik bonnskega odbora za «gospodarsko koordinacijo Zapadne Nemčije» prejel je od Adenauerja najvišje bonnsko odlikovanje. **Otto Friedrich,** do maja 1945 nacistični komisar za surovine, vojni zločinec, aretiran od Angležev 1945; «zasebni svetovalec» Hitlerja za surovine. Sedaj načelnik urada za surovine v bonnski vladi. **Joseph Preusker,** eden izmed ustanoviteljev SS in član nacističnega odbora za protižidovsko borbo. Sedaj minister za gradnje. **Robert Pferdmenges,** leta 1923. je podpiral nacistično stranko, član vrhovnega vojnega sveta Reicha; vključen v seznam vojnih zločincev. Sedaj eden izmed glavnih podpornikov Adenauerjeve stranke, predsednik nemškega odbora za EOS in demokristjanski poslanec. **Hans Globke,** predsednik nacističnega urada za likvidacijo Židov in sestavljalec zakona za njihovo uničenje; vojni zločinec. Sedaj podtajnik predsedstva bonnske vlade. **Fritz Schaeffer,** leta 1923. je glasoval za popolno oblast Hitlerju, aktiven propagandist nacizma, vključen v seznam vojnih zločincev in aretiran od Američanov 1945. leta. Sedaj minister za finance. **Albert Kesselring,** ustanovitelj Luftwaffe, poveljnik nemških čet v Italiji, vojni zločinec, ki je bil leta 1947. obsojen v Benetkah na smrt. Sedaj predsednik bivših bojevnikov in funkcionar za vojaško rekrutacijo v bavarski pokrajinski vladi.

To je seznam nacističnih kriminalcev, ki jih čakajo v EOS brez dvoma važne naloge. In v tako «skupnost» je pripravljen vstopiti Tito.

Širite in čitajte „Delo“, list, ki se vztrajno in dosledno bori za STO

Jlja Ehrenburg: USODA EVROPE

(Članek je povzet po moskovski “Pravdi“ z dne 25. III. 1954.)

II.

Kako raznolika je Evropa! Nikomur ne prihaja v glavo, da bi zanikal, da v Evropi obstajajo države s kapitalističnim gospodarstvom in s socialističnim gospodarstvom. Prebivalci Varšave ali Prage lažje razumejo težave in zmage sovjetske družbe, kot pa prebivalci Pariza ali Londona. Razumljivo, obstaja v neki meri solidarnost med borzami Bruslja, Lisbone, Stockholma. Sociolog ali politik lahko upravičeno govori o dveh skupinah držav, ki obstajajo v Evropi. Te skupine držav lahko mirno tekmujejo druga z drugo, lahko temeljijo na nasprotujočih si ideoloških sistemih, toda v njihovem interesu je nekaj skupnega: obe skupini sta zainteresirani na ohranitvi miru.

Vlak se vije od uralskih gor mimo stoletnih gozdov, mimo visokih peči, preko največje evropske reke Volge, proti Moskvi z njenim starodavnim Kremljem, z njeno mladostjo sodobnosti in dalje mimo Varšave, ki je vstala iz pepela, mimo razčetverjenega Berlina, čez Reno z njenimi gradovi, proti Parizu, podobnemu kamenitemu gozdu stoletij, in še dalje do poslednjega rta Evrope, kjer na surovem oceanskem vetru bretonski ribič suši svoje mokre mreže. Iz zapolarnega rjavkastega Tromsoja letalo leti nad ruhrskimi dimniki, nad snežnimi kapami Alp, nad olivami in marmorjem Italije, proti žalostnim kamnom Kalabrije. Skotske dude niso podobne neapeljskim mandolinam. Zapletena je etiketa v Svedski in prostodušno življenje v Provansi, tesno je v Belgiji in od jutra do večera jezdi na oslu aragonski kmet po pusti planjavi. So v Evropi dežele z velikanskimi fevdalnimi graščinami, so zeleni prostori kolhozov, so kralji in predsedniki republik, sodniki v lasuljah in pionirji, jezuitski menihi in desetletke v vaseh, milijarderji in sovjeti delovnih ljudi — vijoč se trak meja večkrat loči stoletje od stoletja.

Toda nepodobnost značajev, razlika v političnih in socialnih sistemih nista nikdar preprečevali evropskim narodom, da ne bi čutili skupnosti svoje usode. Stara Grčija jih je obogatila s svojim nasledstvom, veliko umetnostjo, abecedo človečnosti. Krščanstvo je bilo skupen sunek naprej in skupna bolest Evrope. Preporod, ki je odkril čudovite dragocenosti starodavnega sveta in ki je zoperstavil srednjeveškemu mračnjaštvu vrednoto človeka, je dvignil Italijo in Rusijo, Francijo in Bolgarijo. Vsakdo, ki pozna delo velikega ruskega slikarja Andreja Rubljeva, razumeva koliko je njegovo delo blizu Giottoja. Zgodovine evropskih narodov vsekakor ni treba preučevati po govorih Mac Carthyja...!

Italijanski arhitekti, francoski enciklopedisti, ruski komponisti so obogatili vso Evropo. Ni pismenega Evropejca, ki ne bi poznal imen Shakespearja, Cervantesa, Molièra, Goetheja, Tolstoja. V vseh evropskih univerzah: i oksfordski i na Sorboni, i na starodavni Karlovi univerzi v Pragi, i na moskovski — študentje vedo, kaj so dali znanosti Pasteur, Curie, Einsten, Pavlov. Ali si je mogoče predstaviti roman sodobnega francoskega avtorja, v katerem se ne bi odražala duševna odkritja velikih ruskih romanopiscev? Ali si je mogoče predstaviti sodobnega slikarja katere koli evropske države, ki se ne bi mnogočesa naučil pri velikih francoskih mojstrih? Cenzorji Nikolaja I. seveda niso spali, toda kljub temu so Belinski, Hercen, Saltikov čitali knjige naprednih francoskih pisateljev. V zadnjih letih so francoski cenzorji ne samo enkrat prepovedali uvoz sovjetskih knjig in revij v Francijo. Toda kljub temu to ni preprečilo Francozom željno prisluhniti glasu ruskih učenjakov in pisateljev. Da, evropska skupnost obstaja. Francoska revolucija je pretresla i vasi Spanije, i trge Sankt Peterburga. Sanje utopičnih socialistov so prebudile i delavce Liona, i ruske razničince. Dela Karla Marksa so bila začetek novega veka za stotine milijonov Evropejcev. Oktobrska revolucija je spremenila zavest vseh prebivalcev Evrope, tako tistih, ki so v njej videli utelešenje svojih upov, kot tistih, ki so razumeli svojo obsojenost.

Celo v davnih časih, ko so bili potrebni meseci za potovanja iz ene evropske dežele v drugo, so evropski narodi težili po zbližanju, ne pa po razdruževanju; njihovi predstavniki so bili potniki, poslanci in trgovci, v prvi vrsti trgovci: pred mednarodnimi razstavami in mednarodnimi kongresi so v Evropi obstajali veliki mednarodni sejmi. Francoski republikanci so radi jedli kruh iz pšenice, ki so jo kupovali v carski Rusiji, ruskim monarhistom pa se ni upirala francoska svila. Ena dežela je pošiljala les, druga premog, tretja rudo. Različnost političnih idej se ni odražala v uvozu in izvozu.

ILJA EHRENBURG
(Nadaljevanje sledi)

Angleški zadružniki v Moskvi

Zadnje dni preteklega meseca je prispela v Moskvo delegacija predstavnikov angleških zadrug. Delegacija, ki jo vodi William Quincy, ravnatelj Angleškega združenja zadrug, je prišla na obisk na povabilo odbora «Centrosojuza» (Centralno združenje potrošnih zadrug).

Angleški delegati se bodo zadržali v Sovjetski zvezi, da preučijo delovanje sovjetskih potrošnih zadrug.

V ZVEZI S KLEVETAMI

Skromno povedano, moram izjaviti, da sem vedno imel čast biti priljubljena tarča mojih nasprotnikov. V vsaki deželi in vsaki dobi od kadar delujem v političnem življenju. Nasprotnik me je zadel, kot je mogel: z ječo, z mučenjem, z izgonom iz dežele, kamor sem se zatekel, s palico, z ognjem in mečem. Njegovo priljubljeno orožje pa je bilo obrekovanje.

«Obrekujte, obrekujte, vedno bo kaj ostalo», je pravila tista dobričina od Voltaira. Tega reka so se nasprotniki dosledno držali v vseh deželah, kjer sem bil. In nekajkrat smo bili moji prijatelji in jaz primorani intervenirati zato, da smo postavili na sramotni oder obrekovalce.

Tudi pred kratkim je radio Trst I. vsled dozdevnega «bega» nekega gospoda Hohlova v Zahodno Nemčijo rekel, da je Hohlov «naznanil tudi odkritja o umoru Trockega, izvršenem od sovjetskih agentov v Mehiki, kjer se je takrat nahajal pod imenom Carlosa Contreras komunistični voditelj Vidali». Pozneje se je zvedelo, da je tudi radio Trst II obilno govoril o tej vesti. Naš urednik je po telefonu vprašal po tekstu vesti, a mu ga niso hoteli dati. V nasprotju z radiom Trst I, ki je takoj izročil kopijo trditve, je radio Trst II, odbil prošnjo. Neotesanost? Podlost? Strahopetnost? Vsak naj komentira zadevo, kot si želi.

Slovenski nacionalist v službi okupatorja, bodisi nemškega kot ameriškega ne zasluži drugega kot zaničevanje. Ima četniško dušo: je krvoločen, divji, zverinski; moralno je sličen domobrancem: je podel, amoralen, hlapčevski. Koliko slovenskih nacionalistov je bilo fašistov z Mussolinijem in nacistov s Hitlerjem? So isti, ki, med tem ko razkazujejo svoj antiitalianizem, vabijo italijanske funkcionarje na ples v angleški klub! So isti, ki se, ko je umrla bivša kraljica Helena — katera je pustila Mussoliniju, naj dela, kar je napravil — jokajoč, odkrivajo in še spominjajo, da je bila Crnogorka. Za časa fašizma so številni od njih predvsem skrbeli zato, da se razlikujejo od komunistov s solidarnostjo s fašisti.

* * *

Da, bil sem v Mehiki, ko je bil Trocki ubit, toda nobenemu ni prišlo na misel, da bi me aretiral, zaslišal, prijavil. In vendar tudi v Mehiki ni bila policija nikoli velikodušna z menoj. Ker je kakšen list imel dvom, da sem jaz stal za tistim, ki je ubil Trockega, sem se predstavil načelniku policije in sodniku, ki je vodil preiskavo, katera pa sta me obvestila, da moja oseba ni bila sploh vmešana v dogodek in da moje ime ni bilo omenjeno v preiskavi.

V Trstu, v mojih mladih letih sta se oblast in tisk zabavala s tem, da sta me povezovala z vsako epizodo antifašistične borbe. Prišlo je do smrti ali ranitve kakšnega fašista? V ječo. Požig ladjedelnice Sv. Marka? V ječo. Eksplozija bombe? V ječo. In tako sem šel v ječo za vse zločine, predvidene od kazenskega zakonika: umor, zaradi osumljenega umora, za ranitev, požig, nezakonito pridržanje osebe; grožnjo z orožjem, posest bomb, zaroto proti državi itd. Aretirali so me ponoči in podnevi, doma, na ulici, na šoli. Tisk je radoval in sem, seveda, bil po mnenju tiska odgovoren za vse.

V Združenih državah se je storija nadaljevala. Trdili so, da sem anarhist, posebni agent Mussolinija, organizator zarot. Enkrat so organizirali atentat proti meni. K sreči se je bomba razpočila v rokah atentatorjev. No, nekaj mesecev zatem so me aretirali, trdeč, da sem tisto bombo vrgel jaz proti nasprotnikom, ki so bili gangsterji, plačani od fašistov. Spoznal sem Tombs, Ellis Island in končno so me zmetali iz Združenih držav kot... nevarnega anarhista!

Živel sem v Mehiki do 1930 a sem moral oditi, ker je tisk po atentatu na predsednika Ortiza Rubio — revolverski strel mu je na lahko oprasnil nos — napisal, da sem bil jaz atentator. Pozneje so aretirali atentatorja, ki so ga spoznali kot fanatičnega klerikalca, oboroženega od duhovnikov. Dodali so še, da sem organiziral propagando v vojski. Obtožba je izhajala iz kroga trockistov, ki so me vedno... čislali. Dobro, moral sem oditi. Bili so nekateri oficirji z nalogo, da me kjer koli spravijo na drugi svet, moja partija pa se ni strinjala, da bi umrl tako mlad.

In pojdimo dalje. Doživel sem vso špansko vojno. Približno dve leti po njenem zaključku so se začela obrekovanja. Po mnenju nekaterih sem pobil regiment ljudi. Da sem ubil anarhista Bernerija v Barceloni, trockista Nina v Madridu, stotine anarhistov in trockistov. Da sem poklal ogromno fratrov, nun in duhovnikov. Ko sem se zatekel v Mehiko, sem za tisk postal strašen agent Moskve, šef sovjetske vohunske mreže v vsej Latinski Ameriki. Po mnenju znanega trockista sem imel osebno pokopališče, kjer sem pokopaval svoje žrtve. Po mesecu dni bivanja v Mehiki so pravili, da sem jih že pokopal kar 45; V neki volilni kampanji je protivladni kandikat Almazan izjavil na javnem shodu v Monterreyu, da sem organizator ruskega upora in da mora prositi «Virgen de Guadalupe» (Devico Guadalupe), naj me izžene iz Mehike. Nekega lepega dne sem bil aretiran v nekem javnem vrtu v Ciudad del Mexico od kakih 20 s samokresom oboroženih agentov. Takoj so me vprašali za številko telefona, avtomobila in bančne knjižice. Vražje so se razhudili, ko sem jim dejal, da sem zelo reven in da nisem imel ne telefona, ne avtomobila, niti ne bančne knjižice, marveč da sem imel le nekaj pesosov, ki so mi služili, da se preživim do konca tedna. Odvedli so me iz mesta, me zaprli v neko vrsto jame, v srednjeveško ječo, imenovano El Pocito, in mi dejali, da me bo konec, če ne priznam, da sem agent Rusov, Nemcev, Japoncev, Spancev in Italijanov!!! Moralo je priti do mednarodne kampanje in do intervencije preds ka republike, da so me po tednih osvobodili in mi rekl je bila... pomota!

V Mehiki je tudi umrla tovarišica, zvečer v taksij radi srčnega napada. V t trenutku sem bil daleč. No koj so rekli, da sem jo ubil ralo je priti do obdukcije da se je dokazalo, da je š srčen napad, in do interve organizacij in prijateljev, katerimi je bil tudi pesnik P Neruda, zato, da se je nehala motna kampanja. Pozneje je v New Yorku ubit anarhist lo Tresca. Ameriški tisk je trjeval, da sem jaz morilec. kazalo se je, da sem tistega bil na nekem banketu v Me Pokazala se je sled za odk morilcev. Nič. Jaz sem bil ženec. Pisal sem ameriškem sku, sporočajoč svoj naslo Mehiku in razkrinkujoč obrek nje. V pismu, ki je bilo obja no v ZDA, sem bil tudi neot ker sem napisal da pljuje obraz javnemu tožilcu, ki s držal klevete. Toda še dan pravi, da je Vidali pustil d ka v Mehiki na banketu, i je osebno odšel v New Yor morit Carla Tresco.

In končno sem prispel v po dolgem potovanju z ladj ga je pa tisk opisal kot vanje v letalu, ki so mi ga na razpolago!!

In tudi tu ista kampanja me predvsem obtožujejo, da postal... trgovec. Enostavno dan prodajam Trst Italiji. Za sem iredentist, italijanski n nalist, fašist, prijatelj delod cev; za druge pa sem ren človek brez domovine, prod Slovanov in tako naprej. dnevi sem v ameriški reviji da nisem nič manj kot zau Malenkova za latinskoame zadeve!

A ponavljam to, kar sem v začetku: čutim se počašče da sem tarča nasprotnikov. kler sem njihova tarča, po da sem dobrega zdravja, da dim po pravilni poti, da služim socialistični stvari.

Ko me bodo nehali napadat bom spraševal kaj sem storil bega, da me pustijo v miru.

VITTORIO VIDA

Kot vsako leto je tudi letos sodelovala na prvomajskih m festacijah popularna godba «Rinaldi». Razen tega so n člani prispevali še 10.000 lir za kritje stroškov 1. m

INTERVENCIJA TOV. ZORKE LEGIŠEVE O POLOŽAJU V JUGOSLAVIJI

Kljub terorju vodijo napredne sile vztrajno borbo proti režimu

Državni proračun predvideva povečanje izdatkov za vojsko a znižanje za prosveto - Draginja narašča - V Sloveniji je registriranih, nad 12.000 brezposelnih, od katerih je okrog 6.000 mladincev izpod 24. leta starosti

Na zadnjem zasedanju CK KP STO je tov. Zorka Legiševa govorila o političnem položaju v Jugoslaviji. Orisala je potek četrtega plenuma takoimenovane Zveze komunistov Jugoslavije. Poudarila je, da je kriza v Titovem režimu zelo velika in da so zato morali poseči po primernih ukrepih zato, da skušajo preprečiti izpodkopavanje režima. Za tem je govorila o opoziciji v režimu samem, ki je privedla celo do tega, da so od zadnjega kongresa, ki je bil novembra 1952 pa do 31. decembra p. l. izključili 72.467 članov iz zveze. V Bosni in Hercegovini je bilo n. pr. izključenih 12 odst. članov. Za tem pa je tov. Zorka prešla k obravnavanju državnega proračuna Jugoslavije. O njem pravi med drugim to-le:

Država finansira samo tiste ustanove in organe, ki imajo vse državni značaj. Vse ostale mora vzdrževati vsaka posamezna republika, odnosno okrajni in krajevni odbori. Letošnji državni proračun predvideva 260 milijard din izdatkov. Največji del proračuna je določen za vojsko in za oboroževanje. Ta znaša 160 milijard in 700 milijonov din, kar predstavlja 64,1 odst. celotnega proračuna.

Na zasedanju jugoslovanske skupščine je na razpravi o proračunu gen. Gošnjak obrazložil, čemu so namenjeni tako visoki izdatki. Dejal je tudi, da ZDA še niso dale vsega, kar bi morale dati, da niso pokazale razumevanja za učvrstitev jugoslovanske vojne mornarice ter da prav zato mora država toliko žrtvovati za ta del vojske.

Tudi Tito je ob neki priliki, ko se je razgovarjal z inozemskimi novinarji dejal, da Jugoslavija prejema vojno pomoč zahoda, toda ta pomoč ne zadostuje potrebam in to zlasti, kar se tiče zrakoplovov, topov in tankov.

Za tem je tov. Legiševa govorila o predvojaški vzgoji v Jugoslaviji. Povedala je, da je uvedena predvojaška vzgoja vsepovsod, v šolah, v raznih ustanovah, v podjetjih. Ustanovljene so bile celo posebne organizacije za militarizacijo civilnega prebivalstva, kot so n. pr.: Zveza borcev, Zveza rezervnih oficirjev itd. Toda režimski tisk priznava, da je delovanje teh organizacij pasivno.

Za tem pa je prešla k obravnavanje gospodarskega položaja. Že mesece govorijo o reorganizaciji trgovine, o znižanju cen, o borbi proti špekulacijam in monopolom. Toda še vedno ni nobenega rezultata. Trgovina je vedno centralizirana in blago gre skozi deset rok, predno pride do potrošnika. Zaradi špekulacij so prizadeti predvsem delavci. Zaradi tega pada potrošnja. Zvezni statistični urad je poročal, da je padla potrošnja gradbenega materiala za 20 odst. v primeri z letom 1953. Tudi industrijska proizvodnja je padla in sicer v kovinski industriji za 15 odst., proizvodnja električne sile pa za 5 odst. itd. Vladni krogi opravičujejo ta padec z vremenskimi neprilikami. Toda to ne drži. Tudi kmetijska proizvodnja je padla, zato morajo uvažati iz ZDA moko, mast itd. Padec proizvodnje povzroča večanje brezposelnosti. «Borba» z dne 7. aprila poroča, da je v Sloveniji 12.000 brezposelnih delavcev, med katerimi je 6.000 mladincev izpod 24. leta starosti. Toda število brezposelnih je prav gotovo mnogo višje, ako upoštevamo dejstvo, da živi samo na Goriškem 2500 brezposelnih delavcev.

Medtem pa naraščajo cene. O tem piše «Slovenski poročevalec» z dne 17. aprila, da je cena hrastovemu lesu v Srbiji poskočila v zadnjem tednu od 7.800 na 9.000 din za kubični meter. Cena mehkemu lesu se suče okrog 22.000 din, medtem, ko se je lani sukala okrog 12.000 din za kub. m.

Porast cen življenjskih potrebščin je pripisati tudi povišanju trošarine. Pred enim letom je znašala trošarina na olje po 36 din za liter, danes pa znaša že 65 din. Petrolej se je podražil za 200 din za liter, kar pomeni, da je danes trikrat dražji kot pa je bil ob koncu preteklega leta. Te dni so uvedli na Goriškem poleg državne trošarine še občinsko trošarino.

Vzporedno z vsem tem — nadaljuje tov. Legiševa — narašča v državi kriminaliteta, kar predstavlja že resno nevarnost za družbo. Skupnost je zaradi tatvin in poneverb utrpela za milijardo 844 milijonov din škode, privatniki pa za 700 milijonov din. Največ zločinov povzroči brezposelna mladina. Tako je ugotovila konferenca o mladinski kriminaliteti v Mariboru. Samo v tem mesttu je bilo obsojenih 1.845 mladincev.

Letošnji proračun določa mnogo nižjo vsoto kot prejšnja leta za prosvetne namene. Gledališča ne bodo dobila več nobenih podpor. Celo ravnatelj koprskega gledališča Venturini je kritiziral tako gledanje na to vprašanje. V Novem Sadu so zaprli gledališče, v Mariboru nameravajo uvesti opereto namesto opere. V Ljubljani je nastopil ženski operni zbor na predstavi «Trubadurja» brez šmink.

Kljub terorju, ki vlada v Jugoslaviji, vodi tamkajšnje ljudstvo neprestano borbo proti režimu in proti njegovim voditeljem. Napredne sile so na čelu vseh borb. To smo videli že v neštetih primerih.

Skupina francoskih oficirjev, zajetih od ljudske vojske Vietnama v ljutih borbah za osvoboditev Dien Ben Fuja

SAMI PRIZNAVAJO

KDO BO ODGOVARJAL ZA POL MILIJONA ŠKODE?

V marsikateri kmetijski zadrugi njihovi upravniki gospodarijo kakor hočejo. V kmetijski zadrugi v Medvodah je vodil upravnik Mikuž, ki je namreč povzročil kar 406.000 dinarjev izgube, čeprav so bili pogoji za delo enaki kot pri drugih kmetijskih zadrugah.

(«Ljubljanski dnevnik» 17.3.54)

KRANJSKA ČEVLJARSKA ZADRUGA JE IZDIHNILA

Primanjkljaj, šušmarstvo, slaba evidenca, nizka proizvodnja — vzroki propada. Namreč pri popravilih (to so usluge) so ustvarili dobrih 800 tisoč din presežka. V proizvodnji gotovih izdelkov (kjer je možen določen dobiček) pa so 'meli skoraj za 2,5 milijona izgube. Vso stvar bo moralo obravnavati tudi sodišče, ker je bilo storjeno tudi kaznivo dejanje zoper uradno dolžnost, pa čeprav to v zadrugi. Vprašanje pa je, kje bo dobilo drugo zaposlitev 40 ljudi, ki so doslej delali v čevljarski zadrugi?

(«Ljubljanski dnevnik» 18.3.54)

ŽIVILSKA INDUSTRIJA NE UPOSTEVA VSEH ZAHTEV TRGOVINE

Embalaža je neprimerna, ženske morajo prenašati iz skladišč v trgovino težke zaboje in vreče. Mlinarska in razna podjetja se niso doslej niti malo ozirala na spremenjen sestav zaposlenih v trgovini. Blago dostavljajo tako, kot so ga bili navajeni in skoraj lahko rečemo, da je bilo pred vojno glede tega bolje. Moko, sladkor prejemajo trgovine bodisi v 50 ali 100 kilogramskih vrečah, sol v vrečah od 60 do 100 kg, ki jih morajo prenašati žene. Po nepopolnih podatkih so preteklo leto zabeležili skupno 45.975 dni izostankov. Od tega je bilo sedemdnevnih, za katere krije stroške podjetje, 12.389. Tako so nam pojasnili, da gre večina obolenj na račun dviganja in prenašanja težkih vreč in zabojev. Se posebej bi lahko omenili one tovarišice, ki še zlasti plačajo ta račun. To so tovarišice, pri katerih je nastopil splav prav zaradi njihovega dela.

(«Ljudska pravica-Borba» 20.3.54)

TUBERKULOZA ŽIVINE

Eden najbolj perečih problemov v lendavski občini je tuberkuloza živine. Okrajni veterinar Karel ekulec je lani sistematsko izvršil tuberkulinizacijo govedi v okraju. Ugotovil je, da je v lendavski občini 8,15% tuberkulozne živine. Najhuje je v vasi Trimlini kjer je bolne 36%, v Petošovcih 20,7% in v Mostju 15,8%.

(«Ljudska pravica-Borba» 20.3.54)

1400 SOLSKIH OTROK BREZ TELOVADNICE

V Slovenski Bistrici, kjer skupno obiskuje razne šole 1.070 šolarjev ni niti ene telovadnice. Telovadno društvo v Slov. Bistrici je tudi brez nje. Ce prištejemo prej navedenim številkam še ostalo mladino iz Slovenske Bistrice in najbližje okolice, ugotovimo, da je 1400 šolskih otrok in mladine brez telovadnice.

(«Slovenski poročevalec» 20.3.54)

ZA 16 UR DELA 60 DIN. ZASLUZKA

V Gruženi že dlje časa živi v viničariji, ki je bila še pred meseci last Jurija Doplarja, sedemčlanska družina — oče in mati ter petero otrok — viničarja Franca Petarja. Njeno pehanje za sila majhen kos kruha, ki ga je rezal «varčljivi» gospodar je znano daleč naokrog med okoliškim prebivalstvom. Kako tudi ne, saj je zaslužek viničarja ali viničarke znašal na uro nič več kot: pet dinarjev. In pod takimi delovnimi pogoji sta delala predlanskim in lani. Lansko poletje je n. pr. znašal celodnevni viničarjev obračun takole: za 16 ur dela je prejel od 50 do 60 dinarjev; podoben je bil tudi zaslužek viničarke. Kako poceni je ta delovna sila, se je zavedel zelo dobro tudi gospodar Doplar. Njegove grožnje, da bo viničarju zastrupil vse kokoši, če bo odšel k sosednemu kmetu, si pač ne moremo drugače tolmačiti.

(«Slovenski poročevalec» 21.3.54)

PREMALO DELAVSKE MLADINE NA VISOKIH SOLAH

Poročilo sveta za kulturo in prosveto pri OLO Trbovlje pravi, da študira na visokih šolah trboveljskega okraja 139 študentov Med njimi je 21% iz nameščenskih, 35% iz delavskih in 2,6% pa iz družin kmetov 11,4% iz družin svobodnih poklicev.

(«Slovenski poročevalec» 16.3.54)

OTROSKE DOKLADE PRIDRZUJEJO

Podružnici Zavoda za socialno zavarovanje v Malem Lošinju, so dostavili neki člani Ribarske zadruge v Susku prijavo, da zadruga protizakonito zadržuje del otroških doklad, katerega bi morala izplačati članom. Pri izvršeni kontroli v Zadrugi v Susku je utemeljeno, da je zadruga zadržala 120.000 din (po tisoč din za vsakega otroka). Organom kontrole je tajnik Ivan Tarabokija in blagajnik Ivan Pičinič izjavil, da jim je iz Malega Lošinja od vsote 388.000 din kolikor znaša otroški doklad, Zavod za socialno zavarovanje zadržal 120.000 din odnosno 1.000 po posameznem otroku po zaključku skupščine zadruge, zato, da bi se iz tega zneska plačal socialnemu zavarovanju doprinos, v onih mesecih, ko ne bi bilo lovljenih rib.

(«Riječki list» 23.3.54)

Pismo sekcijam

1.

Kot so tovariši lahko opazili, se je v teh zadnjih dneh znatno povečala nevarnost barantanja. Tito je še enkrat potrdil, da prepušča večji del cone A Italiji in da mu je predvsem za izbrisanje STO s svetovnega zemljevida. Prav zaradi te predstoječe nevarnosti je treba okrepiti borbo proti barantanju in mobilizirati v tej borbi ne samo naše ljudi, marveč VSE tržaške Slovence skupno z italijanskim prebivalstvom. Le v takem primeru bomo lahko ustavili zločinsko mešetarsko roko, preprečili uničenje STO in njegovo razdelitev.

Prvomajske manifestacije so dovolj jasno dokazale, da naša partija in naše demokratično gibanje predstavljata najmočnejšo in najaktivnejšo politično silo na STO. Na podlagi izkušenj teh manifestacij, na podlagi elana, ki so ga tržaške, slovenske in italijanske množice pokazale ob mogočnih prvomajskih manifestacijah, moramo nadaljevati boj za ohranitev STO, za njegovo ustanovitev.

Zato je treba, da se sekcije, celice in posamezni tovariši lotijo vsakršne iniciative, ki bi lahko predstavljala udarec za mešetarje in pomoč za preprečitev barantanja. Naj se organizirajo zborovanja, konference, debate, hišni sestanki skupno z drugimi elementi, ki hočejo STO; naj se sestavijo skupne resolucije, skupna pisma, skupni protesti proti barantanju; naj se pač dobijo vse tiste iniciative, ki lahko dokažejo, da je naše ljudstvo odločno proti barantanju. Predvsem pa naj se prepričajo tržaški Slovenci, da nam je kot lačnemu kruh potrebna enotnost.

2.

Naloga komunistov je, da popularizirajo rezultate našega veličastnega in mogočnega Prvega maja, ki je enkrat za vselej dokazal, da edino demokratično gibanje lahko mobilizira na desettisoče ljudi. Titovci skušajo prikriti svoj poraz, skušajo prikriti svojim lastnim ljudem, da je bilo na naših manifestacijah več ljudi kot prejšnja leta in da je pa bilo na stadionu «prvi maj» le kakih 1000 ljudi, t. j. polovico manj od lani. «Delo» s fotokroniko prvomajskih manifestacij ponesimo v vsako slovensko hišo, prilepimo ga na vse vaške in mestne stenčase in, kjer je mogoče, na zidove. Naj naši nasprotniki vidijo, koliko nas je in predvsem pa da nas je vsako leto več.

Mladi telovadci v prvomajski povorki

Podvojeno število sovjetsk[ih] znanstvenikov

V tej povojni dobi se je v Sovjetski zvezi že podv[ojilo] število znanstvenikov. Oktobrsko revolucijo je v vsej prostrani državi le znanstvenikov. Leta 1951 je lo vpisanih na raznih znan nih fakultetah 24.000 akad kov, eno leto kasneje 27 Leta 1953, pa se je to šte še povečalo. Na univerz Lvovu je letos doktoriral okrog 100 slušateljev.

Za vsakogar nekaj

«Bodi vendar tiho, saj ho samo pritrditi anteno»

* * *

VSEKAKOR PRIPOROČ

«ALI je ta priročnik prip ljiv za lovce?» — vpraša ob valec knjigarne nameščenca.
«Seveda gospod. In z v jamstvi. V tej knjigi so nave po abecednem redu naslovi mestnih trgovin s svežo d čino».

* * *

DARILO NA MESTU

«DRAGI papa» — pravi si — «pravkar sem namenil, d za tvoj god kupim stilogra pero».
«Čemu ravno pero, saj g imam?»
«Da, toda pred nekaj mi mi je padlo skozi okno».

* * *

DA SE NE BI PONOVIL

«NO Lizika, ali ne boš poljubčka gospe, ki je bila prijazna, da nas je prišla skal?» — pravi mati hčerk priliki obiska neke znanke.
«Ne mamica, Bojim se, da bo dala zaušnico, kot jo je papanu, ko jo je pravkar bil na stopnicah».

* * *

PRAV DOBRO JE ZNA RAZLIKOVATI

«TI si pa tako neumna, da ne znaš razlikovati konja osla» — zabrusi razjarjen prepirajoči se ženi.
«Jaz?» — ga z nasmeško ustnicah zavrne žena. «Kdaj pa trdila, da si ti konj?»

ZA 13. JUNIJ SKLICAN IZREDNI OBČNI ZBOR SHPZ

Preosnova SHPZ in PD za dvig ljudske prosvete

ovensko- hrvatska prosvetzveza uživa med tržaškimi enci brez dvoma od vseh enskih organizacij daleko večji ugled. In to tudi ni no. Saj združuje od svoje uovitve dalje, posebno pa še eta 1948., najplemenitejše licije napredne slovenske vete in kulture od prvih tkov preko Ljudskega oilegalnega prosvetnega deod fašizmom do nove kul-, ki je z elementarno silo ila na dan v narodno osvoini borbi ter v kratkem ela in prerodila ves sloven- narod. SHPZ je s svojimi vetnimi društvi edina reno ljudska slovenska prona organizacija na Tržaš- pa tudi edina dosledna iteljica slovenskih narod- koristi. Poleg tega je naša vrhovna organizacija tudi edina, ki uživa priznanje in bratsko pomoč slovanskih narodov, na kar smo napredni tržaški Slovenci resnično lahko ponosni.

Od leta 1945. pa do danes je SHPZ kljub neštetim oviram in težavam opravila veliko delo za napredno kulturo, za ljudsko izobrazbo in posebno še za dvig narodne zavesti med tržaškimi Slovenci. Leta 1948. je znala očuvati po protiljudskih silah ogrožena načela napredne ljudske kulture. Tedaj je izvojevala odločilno bitko proti onim, ki so hoteli povleči za seboj tržaške Slovence na spolzko pot sovraštva do velikega ruskega in ostalih slovanskih narodov, na pot narodne mržnje, na pot, ki pelje v vojno. Slovenski človek na Tržaškem je takoj spoznal to nevarnost. Prosvetna društva so se tedaj skoro brez izjeme odzvala zdravemu jedru slovenskih prosvetnih delavcev ter združila vse svoje sile v obrambo ljudske kulture, napredka in miru.

V teh letih smo dosegli zavidne uspehe kljub velikim, včasi nepremostljivim težkočam, kot so: pomanjkanje strokovnega usposobljenega prosvetnega kadra, nedostajanje sedežev, knjig, prosvetnega materiala itd. Poleg teh težav, ki so bile izven nas, pa seveda ni manjkalo tudi naših lastnih napak in pomanjkljivosti. Sproti smo skušali odpravljati vse te nedostatke in smo v veliki meri tudi uspeli.

Navzlic vsem našim prizadevanjim pa so še vedno ostale nekatere napake, ki ovirajo razmah naši prosveti in ki bi ji sčasoma lahko zavrle tudi njen razvoj, če jih ne bi pravočasno odpravili. Gre za pomanjkljivosti, ki se tičejo tako strukture naše prosvetne organizacije kot celote kakor tudi dosedanjega načina našega dela. SHPZ je v teku svojega delovanja izoblikovala svoj delovni aparat, ki je mnogo pretežek, preobsežen, premalo gibčen in zato ni mogel zadovoljivo opraviti vseh njenih nalog. Na drugi strani pa so bili odbori prosvetnih društev prešibki, da bi mogli razbremeniti SHPZ vsaj dela njene peze, ki si ga je nadela tekom let.

Polagoma se je med prosvetnimi društvi pa tudi v vodstvu same SHPZ vsidralo prepričanje da je SHPZ nekaka kolektivna pisarna za vsa društva in posredovalnica za vse njihove posle. V zadnjih letih je vodstvo HPZ vložilo večji del svojega časa in naporov v organizacijsko in upravno delo. Posebno težko breme predstavljajo za SHPZ nedelavna in malo delavna društva, kjer je morala SHPZ brez pomoči ali le z neznatno pomočjo društvenih odborov organizirati članske občne zbore, predavanja, gostovanja drugih PD; še večji napori pa so bili, če je hotela v teh PD organizirati kake samostojne kulturne nastope in prireditve. K temu je treba prišteti še delo tajništva SHPZ za vabila, dovoljenja za prireditve in podobne posle, ki so vzela mnogo dragocenega časa. A tudi upravni posli same SHPZ in njenega obširnega aparata so požrli mnogo preveč časa. Vse to je šlo, kajpak, na škodo prosvetnega dela v pravem pomenu besede, kot so: predavanja, tečaji, priprava prosvetnega materiala (igre, note), pomoč dramskim, folklornim, pevskim in godbenim skupinam, študij prosvetne, šolske in druge problematike, pisanje člankov itd. itd.

Ko je vodstvo SHPZ opazilo te napake v ustroju in delova-

STANE BIDOVEC

(Nadaljevanje na 4. strani)

V pripravo svojega izrednega občnega zbora, ki bo 13. junija 1954., otvarja SHPZ javno diskusijo o vseh prosvetnih, kulturnih, šolskih in narodno obrambnih vprašanjih. Pozivamo vse člane prosvetnih društev, da se te diskusije udeleže. Vse zadevne prispevke in predloge pošljite na SHPZ, Ponterosso 6, II, katera bo poskrbela, da bodo objavljeni v «Delu».

Tone Tomšič

Svetel lik voditelja slovenskega proletariata

maja poteče 12 let od dne-, ko so fašisti ustrelili enega ed največjih slovenskih rodo- bov in borcev za pravice de- skega razreda, voditelja slo- skih komunistov tov. Toneta mšiča.

Tone Tomšič se je rodil leta . na Baču pri Knežaku. Stu- l je v Ljubljani, kjer se je še mlad opredelil za delavsko anje. Spoznal je, da je nacio- stična pot, po kateri je hodilo j toliko njegovih sovrstnikov, ojena na propast in da je bo- ost proletarskega internacio- zma. Ko je bil star 18 let, je sprejet v Zvezo komunistične dine Jugoslavije, leto kasneje Komunistično partijo Jugo- ije.

Deloval je z vsemi silami v ah slovenskih proletarcev bil zaradi tega še isto leto a- ran. Leta 1932. je bil ponovno tiran ter obsojen na poldrugo težke ječe, katero je preži- v zloglasni ječi v Sremski rovici. V tej ječi je tov. ne vodil med drugim tudi gla- no stavko, ki je trajala dva na in zaradi katere bi bil malu podlegel. Jeseni 1933 se je nil domov, toda že po nekaj secih so ga ponovno aretirali odvedli v Sremsko Mitrovico. ta 1937. je bil izvoljen v Cen- lni komite KPS.

Policija ga je neprestano za- dovala in preganjala bodisi ed razsulom stare Jugoslavije, kor tudi Gestapo in Ovra po sulu države.

Zaradi izdajstva — v katerem so eli prste vmes sedanji titovski oditelji — so ga decembra 1941. eli agenti Gestapa ter izročili ulijanski fašistični policiji, ki je strahovito mučila. 6 maja 42. ga je fašistično posebno so- šče v Ljubljani obsodilo na rt. Pet dni za tem pa so ga u- elili. — SLAVA NJEGOVEMU POMINU!

Mladina iz Škednja, ki je nastopila na prvomajski prireditvi z nadvse prosrečenimi narodnimi plesi

MILJSKA OBČINA JE Z LJUDSKO UPRAVO SPREMENILA SVOJE OBLIČJE

Nad dvesto milijonov lir v 2 letih za slovenske vasi

Premalo poznano občinsko delovanje - Prejšnje uprave so zanemarjale slovenski del občine - Pri Sv. Barbari se gradi nova šola - Realizacije na šolskem področju - Kanalizacija v Žavljah - Sličen načrt tudi za Škofije

Tov. Giordana Pacco, miljskega župana smo naprosili, naj nam spiše članek kot uvod vrste člankov, ki jih bomo objavili v našem listu o problematiki miljske občine predvsem pa njenega slovenskega dela.

Tovariši iz uredništva «Dela» so me naprosili za vrsto člankov, ki naj prikažejo delovanje miljske občine v zadnjih dveh letih. Rade volje sem se odzval prošnji in to tudi iz razloga, ker menim, da je naše delo premalo znano in večkrat podcenjevano.

V resnici je težko slediti občinskemu delu, ki je večkrat nepoznano in v določenih pogojih tako, da ga ni mogoče vedno primerno oceniti in seznaniti z njim javnost. Z drugimi besedami povedano: delovanje in izvršena dela zadovoljujejo potrebe mesta in vasi po prilikah, ne da bi bilo o tem obveščeno vse prebivalstvo, katero mnogokrat ni v celoti neposredno zainteresirano.

Predvsem pa hočem predpostaviti, da se od naše strani ni izvajala ob nobeni priliki nikaka diskriminacija na škodo ene vasi v primeri z drugo, ali pa vasi v primeri z mestom. Vedno se je upošteval realni položaj in se na vse načine skušalo zadostiti potrebam in zahtevam prebivalstva v občini, bodisi slovenskega kot italijanskega. Dela, ki so bila izvršena v zadnjem razdobju, potrjujejo gornje ugotovitve in že kot taka odvzemajo vsakomur katero koli možnost politične ali strankarske špekulacije, to pa predvsem zaradi stalnih priznanj, ki prihajajo od strani pretežne večine prebivalstva za delo in resnost naše občinske uprave.

V današnjem članku naj omenimo samo, da se je za vasi s slovenskim prebivalstvom potrosilo v zadnjih dveh letih nad 200 milijonov lir. V tej vsoti niso všteti stroški za vzdrževanje stavb, cest itd., ker so se slednji krili z normalnim skladom iz občinskega proračuna.

Kdor je svojčas obiskal naše mestece in vasi, bo danes ostrmel nad izvršenimi spremembami, ki so dejansko preobrazile našo občino. Postala je lepša in privlačnejša, ker razpolaga že skoro v celoti z osnovnimi potrebami modernega življenja, kot vodo, elektriko, prevozi itd.

Lahko rečemo, da je bilo slovenskemu delu naše občine, ki so ga prejšnje uprave že desetletja zanemarjale, v veliki meri zadoščeno v njegovih potrebah in težnjah. Šola pri Sv. Barbari, ki se gradi s polno paro, šola v Žavljah, razširitev osnovne šole v Škofijah, otvoritev strokovnega tečaja v Plavjah — so realizacije, katere so na šolskem področju zadostile potrebam tamkajšnjega prebivalstva. Nova omrežja vodovoda, gradnje javnih pralnic, napajališč, nove električne napeljave so ustvarile vasem povsem novo, prijazno in vabljivo obličje.

Pred kratkim so bila dokončana dela za greznico in kanalizacijo v Žavljah, dočim se bodo slična dela kmalu začela tudi za Škofije. Gre za važno realizacijo, ki je bila izvršena po najbolj modernih napotilih tehnike na tem polju.

Gotovo je, da se vse še ni izvedlo. Se mnogo problemov je treba rešiti. Prepričani pa smo, da bomo v dveh letih, ki nas še ločijo od prihodnjih volitev, v stanju rešiti dobršen del, če ne celo vse te probleme. In to bomo izvedli s stalno pomočjo in podporo slovenskega in italijanskega prebivalstva, katera nam ni sicer nikdar odmanjkala.

Hočemo, da bodo naše malo mestece in vasi za vzor resnosti in preudarnosti upravljanja, da bo imelo prebivalstvo to, kar potrebuje in kar mu občina tudi lahko nudi. Predvsem pa hočemo, da ostane ozračje medsebojnega spoštovanja in navezanosti med občani in občinsko upravo eden izmed temeljev, na katerem sloni razvoj Milj in njenih vasi.

Za to si bomo prizadevali in delali tudi v bodoče in s tem ciljem korakamo dalje po poti, ki smo jo ubrali v začetku.

GIORDANO PACCO

ČLANEK IZ TOVARNIŠKEGA LISTA "IL MOTORE"

V TOVARNI STROJEV SE LAHKO zaposlijo vsi suspendirani delavci

Iz tovarniškega časopisa «Il Motore», ki ga izdajajo delavci v Tovarni strojev pri Sv. Andreju, povzemamo zanimivo preiskavo delavcev - urednikov navedenega lista o možnostih zaposlitve vseh neaktivnih delavcev. Delavci so na podlagi preiskave ugotovili potrebo po izvedbi raznih del, ki bi lahko zaposlila vse suspendirane, posebno še z ozirom, da njihovo število ni tako visoko kot v ladjedelnici Sv. Marka in v Tržiču.

Predvsem je potrebna — ugotavlja «Il Motore» — splošna revizija in popravilo motorjev vseh traktorjev, ki služijo za notranjo uporabo. Slednji se namreč običajno popravljajo v Tržiču, bi pa to delo lahko opravili tukajšnji suspendirani delavci sami. Potrebna je nadalje revizija vseh prevoznih naprav, kot n. pr. prikolic, ki imajo samo ena stranska vrata za razkladanje materiala. Tudi vrata vseh delavnic je treba kontrolirati in namazati valjarje. V montažnem oddelku so pa potrebna naslednja dela: postavitev stranskih zaščitnih sten pri vhodu v delavnico št. 12, ker so delavci pri odpiranju vrat izpostavljeni prepihu. Delavniške mize so precej zanemarjene in kot take potrebne popravila, kot je treba popraviti tudi stiskalnice ter pregledati in urediti vse orodje, posebno pa sveder.

Delavnica kotlarjev sploh nima poda. Delavci morajo deoblake prahu. Potrebno bi bilo torej postaviti primeren pod. V navedeni delavnici, ki je znana kot ena izmed najbolj mrzlih, se kaže nadalje nujna potreba instalacije znanih «termoblokov». Pri postavitvi te naprave za ogrevanje prostora bi se lahko zaposlilo dobršno število delavcev.

V naši tovarni — ugotavlja nadalje «Il Motore» — primanjkuje centralna naprava za razdeljevanje kisika in acetilena vsem delavnicam. Postavitev take naprave, ki jo imajo pri Sv. Marku in v Tržiču, bi sicer zahtevala začetni strošek, slednji pa bi bil krit s tem, da bi se znatno znižalo nepotrebno tratenje plina. Potrebna je tudi splošna revizija naprave za dobavo plina, če se hoče preprečiti, da bo prej ali slej prišlo do kake nesreče, posebno ker nimajo dveh ločenih napeljav za visok in nizek pritisk. Najboljša rešitev pa bi bila da se postavi — kakor že omenjeno — moderna naprava za razdeljevanje kisika in acetilena.

V delavnicah v II. in III. nadstropju so potrebna naslednja dela: dopolnitev naprav za prezračevanje, nova napeljava za vodo v III. nadstr., ureditev materiala v topilnici in gradnja novega stranišča na primernejšem prostoru. V pritlični delavnici je potrebna revizija vseh strojev in napeljav, obnovitev raznega orodja, ureditev orodja raztresenega po delavnici ter obnovitev lesenega poda.

Razen navedenih del se kaže še potreba naslednjih: gradnja primerne garaže za prevozna sredstva delavcev, ker je prostor pri vhodu, kjer jih sedaj spravljajo, povsem neprimeren in nevaren v primeru požara. Slačilnica za delavce je premajhna in bi jo bilo treba razširiti najmanj za 1 m. Razen gornjih del bi se lahko dodočilo gotovo število delavcev za osnaženje vseh šip v delavnicah in uradih. Važno je tudi vprašanje revizije vseh žerjavov v topilnici.

To je stališče tovarniškega glasila o možnosti zaposlitve suspendiranih, s katerim se morajo brez dvoma strinjati vsi delavci. V zaključku poziva «Il Motore» obe struji tovarniškega odbora, da izneseta gornje predloge ravnateljstvu tovarne.

Pobuda tovarniškega glasila «Il Motore» zasluži brez dvoma vse priznanje delavcev in javnosti tudi izven tovarne, ker nakazuje konkretne možnosti zato, da se prepreči povečanje števila suspendiranih delavcev na splošno.

Francoska mladina manifestira proti vojni v Indokini. Dovolj je vojnih pustološčin, dovolj solza!

Kmečki punti

Ob 240. obletnici usmrtitve voditeljev velikega punta na Tolminskem

Preteklega aprila je minilo 240 let od tragičnih dni, ko je goriška gospoda s pomočjo avstrijske cesarske vlade v krvi zadušila veličastno borbo, ki jo je vodilo tolminsko ljudstvo, zato, da bi doseglo svoje pravice. Ta borba je prešla v našo zgodovino pod imenom «Tolminski punt».

V dneh 20., 21. in 23. aprila 1714 so na goriškem Travniku pred spomenikom sv. Ignacija grajski rablji obglavili 12 mož in fantov doma s Tolminskega. Ti so bili voditelji velikega punta. Obglavljena telesa so nato s konji razčetverili, posamezne dele razmesarjenih teles pa obesili na raznih delih mesta. Na tak način so hoteli še bolj preplašiti uporno ljudstvo. In to so deloma tudi dosegli. Ljudstvo je izgubilo svoje voditelje. Neorganizirano si ni znalo pomagati. Zato je, škripajoč z zobmi in stisnjenih pesti, še nadalje terjalo svoje pravice, ni se pa upalo stopiti na dan v taki obliki, kot je stopilo v času velikega punta.

Zgodovinski so bili ti dogodki zgodovinski vseeno, četudi niso privedli do spremenitve položaja na Tolminskem in po drugih krajih na Slovenskem. Zato je prav, da jih spozna sleherni naš človek, zlasti pa tisti, ki se zaveda dejstva, da tolminski punt še vedno traja in da naš kmet še vedno ni svoboden ne tu ne onstran meje. Pred dobrimi desetimi leti smo mislili, da je drugo obdobje tega veličastnega in že stoletja trajajočega punta skoroda zaključeno. Prepričani smo bili, da je tokrat zmaga gotova. Toda temu ni bilo tako. Zato se punt še danes nadaljuje...

Prav zato je povsem primerno, da se ob priliki, ko se spominjamo zaokrožene obletnice tragičnih dogodkov na goriškem Travniku, nekoliko podrobneje seznanimo z zgodovino velikega punta. Zato pa da bomo to zgodovino lažje in temeljiteje razumeli se moramo povrniti še za nekaj časa nazaj in pogledati, kaj se je dogajalo na Slovenskem zlasti v poznem Srednjem veku.

* * *

Kot v Srednjem tako je tudi v poznem Srednjem veku v vsem javnem življenju odločalo samo plemstvo. V svojih rokah je imelo vso politično in gospodarsko oblast. Na Slovenskem so vladali samo nemški in italijanski plemenitaši. Slovenci smo izgubili svoje plemstvo že z zrušitvijo Samove države. Zato so bile prav tu razmere še slabše kot po drugih deželah. Naš narod ni imel nikjer nobene pravice.

Plemenitaši, zlasti knezi so bili skoroda popolnoma neodvisni od cesarja. Imeli so vse pravice v svojih rokah. Celo vojskovali so se med seboj. Neprestano so si prizadevali, kako bi povečali svoja gospostva. Sami so bili gospodarji in sodniki. Sami so določali višino davkov in drugih dajatev podložnikov.

Že pred več stoletji so bili sestavljeni urbarji. To so bili tisti zapisniki, ki so določali točno višino dajatev podložnikov. Urbarji so temeljili kolikor toliko (kot taki seveda) na zmernejši podlagi. Toda graščaki jih niso upoštevali. Zahtevali so toliko, kolikor se jim je zazdelo primerno. Z naraščanjem razkošja na gradovih so rasle tudi potrebe. Urbarjev ni bilo mogoče višati in nižati. Zato je prihajalo do izraza to, kar je vsak posamezni graščak želel. Plemiške družine, ki niso pripadale vladajočim družinam, so bile popolnoma proste davkov. Tudi cerkvena gosposka je bila prosta vsakih dajatev. Toda vsa najboljša premoženja so bila v njih rokah. Zato je davčno breme težilo v celoti na ramenih siromašnih kmetov - podložnikov. Ti niso imeli možnosti pritožbe, kajti graščak je bil obenem njihov gospodar in sodnik.

Urbarji so n. pr. določali, koliko znašajo dajatve in koliko robota kmetov. Za dajatve je bila predpisana desetina pridelkov, za roboto pa je bilo določenih nekaj dni v letu. Tako je bilo v urbarju n. pr. zapisano: «Vsak kmet, ki ima plug in par volov mora orati na grajskih njivah tri dni v letu.» In dalje: «Vsak podložnik je dolžan graščaku en dan žeti in dva dni kositi». Ali dalje: «Vsak tlačan mora okopavati grajske vinograde 4 dni v letu», ali: «Vsak tlačan je dolžan, da pripelje o božiču na grad dva tovora drv, jih razseka in znese v grajsko drvarnico», itd.

Desetino so dajali podložniki navadno jeseni in sicer o sv. Mihaelu ali o sv. Martinu; manjše dajatve tudi o sv. Juriju ali o veliki noči.

Tudi od živine je prejemal graščak svoj del. Dobival je mlade telice, ovce, prešiče, kokoši, jajca, sir, med in vosek.

Kljub temu, da je bilo v urbarjih točno določeno, kaj je dolžan podložnik dati svojemu gospodu, so se vendar vedno dogajale velikanske krivice. Nenasitni in razkošni gospodi ni bilo nikoli dovolj izžemanja siromakov. Kmet se ni mogel proti temu pritožiti, odnosno je bila vsaka njegova pritožba zaman.

M. KAPELJ

(Sledi 2. nadaljevanje)

Sovjetska zveza je pred nedavnim sporočila, da je pripravljena pričeti pogajanja za pristop k Atlantskemu paktu. Ti predlogi so izraz politike, ki teži za tem, da pride do trajnega miru v svetu. Tudi na zadnjem zasedanju Vrhovnega sovjeta ZSSR je tov. Malenkov ponovno poudaril, da je možno mirno sožitje med državami z različno politično in socialno ureditvijo. Da je res tako, se je izkazalo tudi v zadnji svetovni vojni, ki se je zmagovito končala pred devetimi leti. Tedaj so se ramo ob rami borili na skupni fronti vojaki različnih držav, brez razlike na politično ali ideološko opredelitev. Gornja slika nam kaže kako prisrčno je bilo srečanje angleških in ameriških vojakov s sovjetskimi borci na nemškem bojišču

SOVJETSKI ZGODOVINAR UDALJCOV O POREKLU SLOVANOV

Začetki prvotne ruske države

Ostrogoti so postali pod vodstvom Hermanariha za kratko dopo (vsega skupaj šest let) središče gotske skupnosti in začenjajo napadalne vojne proti sosednim plemenom na južnem črnomorskem ozemlju.

Ta začasna okrepitev Gotov pa takoj trči ob odpor dveh velikih vojaško - plemenskih zvez, ki sta nastali v tem času: proti alanski zvezi na vzhodu in antski zvezi slovanskih plemen na severo-zahodu črnomorskega ozemlja. Oslabljeni v tej borbi proti tem sovražnikom, prav posebno proti Antom, Goti niso vzdržali pritiska novih prišlekov iz Azije Hunov. Zato pa njihov del beži preko Donave, v kraje Vzhodnega rimljanskega cesarstva, drugi del pa se pokori Hunom in krene skupno z njimi proti zahodu, iščoč novo domovino.

Antska zveza slovanskih plemen je nastala v borbi proti Gotom v teku IV. stoletja. Znotraj te zveze se je nadaljevalo združevanje vzhodnih Slovanov. Drugo ime te skupine plemen je bilo «Ros-omoni» (Jordan), ki s svojim korenom «ros» daje razumeti, kakšna plemena so bila v sestavi Antov, v katerih imenih pa se povsod javlja isti koren (Roksolani, Arsi-eti). Naziv «Rus» (Ros) postane že v IV. stoletju daleč poznan na jugu vse do Sirije (Jefrem Sirijac, kasneje laži Zaharije) Vsa ta dejstva še bolj krepijo misel o južnem poreklu besede «Rus», popolnoma neodvisno od severnih prišlekov iz Skandinavije - Varjagov (IX. stol.). Stari naziv «Rus» ni nastal v zvezi s severnimi Germani - Švedi: nastal je v času borbe proti Germanom-Gotom, združujoč čedalje večje število črnomorskih plemen okrog kulture slovanskih plemen srednjega Podnjeprovja.

6.

Kultura rane Rusije ali antska kultura (od IV. do VII. stol.) se je razvijala samostojno, nadaljujoč krajevne tradicije heleno-skitske in sarmatsko-alanske kulture, ter je rodila v nadaljnem razvoju kulturo Kijevske Rusije, ki je kasneje sprejela in samostojno razvila kulturne tradicije Bizanta, delno tudi preko Bolgarije.

V VII. in VIII stol. so začela slovanska plemena prehajati iz faze prvobitne skupnosti in vojaško-plemenskih zvez v razredno družbo. Tako nastajajo prve slovanske države. Pri zahodnih Slovanih, na Češkem nastane slovanska kneževina pod vodstvom kneza Sama. Uspešno je branila svojo samostojnost v borbi proti Avarom in Frankom; pri Južnih Slovanih nastane ob spodnji Donavi bolgarska država. Pri vzhodnih Slovanih se približno v istem času ob Karpatih formira velika skupnost slovanskih plemen pod vodstvom Volincev, ki so morali braniti svojo samostojnost pred napadi Avarov («Obri» ruskega letopisa) in Hazarov, ki so se v tem času pojavili v stepah ob Črnem morju in so začeli napadati slovansko ozemlje. V teku te borbe se še dalje združujejo plemena staroruskih Slovanov in formirajo staroruski narod, čeprav imajo njegovi deli svoje krajevne posebnosti (Kijevska zemlja, Volinj in Prikarpati, Novgorodska zemlja, Rostovsko-suzdaljska in druge pokrajine).

Arabski pisci govorijo o obstoju treh političnih središč v VIII. in IX. stol., ki so v začetku združevala plemena ruskih Slovanov: o srednjednjeprovskem središču s Kijevom; o priiljmenskem središču, v začetku verjetno z mestom Staraja Rusa, nato pa z Novgorodom; in končno, kot si lahko predstavljamo, o že omenjenem prikarpatskem središču z Volinci na čelu, ki jih arabski pisci imenujejo Artsani. V borbi proti Hazarom se te tri prvotne državne skupnosti združijo in postavijo temelj Kijevski državi, ki je polagoma združila vso staro Rusijo.

V stari ruski zgodovinski znanosti kot sedaj v inozemstvu je vladala tkim. «normanska teorija» porekla ruske države, celo tudi samega ime na «Rus». Po tej teoriji so bile severne pokrajine domovine vzhodnih Slovanov v IX. stol. izpostavljene množični kolonizaciji Skandinavcev - Varjagov, ki so zatem v posameznih skupinah prodrli na jug, v Kijev in na ozemlje okrog Azovskega morja, osnovajoč povsod svoja politična središča, ki so vladala nad domačim vzhodnoslovanskim in delno tudi finskim prebivalstvom.

Arheologija je dotalno razrušila ta poskus falzifikacije ruske zgodovine. Arheologija kaže med krajevnim prebivalstvom le popolnoma neznatni odstotek Skandinavcev, ki so očividno prišli kot posamezne skupinice in so se združevali z vojaškimi grupacijami krajevnega prebivalstva, ki so se diferencirale v procesu samostojnega nastajanja držav pri vzhodnih Slovanih. Varjagi ne le niso prinesli s seboj iz Skandinavije «države» in imena «Rus'», marveč niso prinesli s seboj niti višje kulture. Nasprotno, prijela se jih je višja kultura Rusije in so se zlili z ruskim slovanstvom.

A. D. UDALJCOV

(Konec prihodnjič)

(Iz revije «Voprosy istorii»)

Pisani svet

SVEDSKA LJUDSKA STRANKA ZAHTEVA PREPOVED ATOMSKEGA OROŽJA

Izvršni svet Švedske ljudske stranke je poslal vladi poziv, s katerim jo vabi, naj zahteva prepoved orožja za množično pobijanje človeštva.

ŽENEVSKA KANTONSKA VLADA O PREPOVEDI ATOMSKEGA OROŽJA

Ženevska kantonska vlada je izglasovala posebno resolucijo, katero so sestavile različne stranke in ki zahteva prepoved atomskega orožja.

ZA NAŠE KMETE

Še nekaj o koloradskem hrošču

Mnogo se je že govorilo in pisalo o koloradskem ali krompirjevem hrošču in o ogromni škodi, ki jo lahko povroči ta žuželka na krompirjevih nasadih. Naši kmetje že poznajo tega hrošča, ker je le redek nasad krompirja, ki ne bi bil od njega napaden.

Čeprav se koloradski hrošč množi z veliko naglico in nam popolnoma uniči nasade krompirja, če se proti njemu ne borimo, se kmet lahko pred njim obrani.

Kako se lahko borimo proti koloradskemu hrošču? Kakšno je najboljše in najbolj uspešno sdedstvo? Kakšen je najbolj ceneni način zatiranja?

Uspešno se borimo, če takoj, ko opazimo kakšnega hrošča na njivi, nastopimo proti njemu. Takojšen in prikladen nastop nam bo dal velike uspehe.

Največjo pažnjo moramo polagati uničevanju prvih hroščev, ki jih opazimo meseca maja in celo že konca aprila, ker vsak hrošč v teku enega samega leta lahko zapusti ogromno število potomcev.

Dovolj je pomisliti, da imamo lahko tri rodove koloradskega hrošča v enem samem poletju in da vsaka samica lahko položi nad 500 jajc, iz katerih se rodi prav toliko požrešnih ličink, ki se v kratkem spremenijo v hrošča in tako naprej. V teku enega samega poletja, če ne zaviramo njegovega razvoja, se iz enega para hroščev razvije več milijonov ličink in hroščev, ki bodo popolnoma uničili naše nasade. Prav ta nagla množitev je kriva, da se je v nekaj letih razpasel po vsej Evropi.

Najboljši in najuspešnejši način borbe je nabiranje in uničevanje nabranih hroščev in ličink. Na žalost pa ta način ni najbolj cenen in je mnogokrat neizvedljiv radi pomanjkanja delovne sile za takšno zamudno, čeprav koristno delo.

Ker koloradski hrošč in njegove ličinke jedo krompirjeve liste, jih lahko uničimo z raznimi strupi. Pripravni so strupi, ki jih poškrofimo po listih tako, da jih hrošči pojedo skupaj z listi in se tako zastrupijo. Tem strupom prištevamo lahko preparate kot svinčeni arzenat ali apneni arzenat, ki ga najdemo pod imenom Azol. K temu dodajmo še vse preparate, katere poznamo šele po letu 1945.: kot DDT ali preparate na podlagi «gamezana» itd.

Kateri je najboljši strup med vsemi temi, ki jih ima kmet na razpolago? Tu igra veliko vlogo tudi cena, ker so uspehi lahko prav tako dobri s preparati na podlagi DDT ali «gamezana» kot pa svinčeni ali apneni arzenat, ki sta morda še najbolj zanesljiva samo, da moramo pri njihovi uporabi nekoliko paziti zaradi morebitne zastrupitve, kajti arzenati so strupeni tudi za človeka in živali z vročo krvjo.

Vse te strupe razredčimo v vodo, ki jo poškrofimo po listih krompirja, paradižnikov ali melancan, ki jih koloradski hrošč rad napada. Na vsakih 100 litrov vode raztopimo pol kg svinčenega arzenata v prahu ali pa pol kg Azola, nakar poškropimo krompir z navadnimi brizgalkami za škropljenje. Največji uspeh bomo imeli, če bomo škropili v toplih in sončnih dneh, ker tedaj strup boljše ucinkuje in ker so hrošči in ličinke najrajše na listih, ko je sonce.

Še enkrat hočemo opozoriti na nujen nastop proti koloradskemu hrošču takoj, ko ga opazimo na našem krompirju.

D. K.

V vinogradu

Najvažnejše delo kmeta v vinogradu je škropljenje z galično - apneno raztopino, kar obvaruje trto pred napadi strupene rose.

Modra galica je zelo močan strup za glivice, ki napadajo liste trte. Že maja lahko opazimo na listih rumenkaste madeže in pozneje na spodnji strani lista pa plesnobo bele barve, nakar se list posuši. Peronospora lahko napade tudi grozde, ko cvetejo in ko so jagode že oblikovane in še zelene.

S škropljenjem z galično - apnemo raztopino uničujemo glivice peronospore in preprečimo njihov razvoj.

Prvič škropimo trto, ko dosežejo poganjki dolžino 10 do 20 cm, ker obstaja maja nevarnost te bolezni.

Drugič naj se trte poškrope dva tedna za prvim škropljenjem.

Tretje škropljenje naj se vrši tri tedne za drugim. Razume se, da so to splošna navodila, ker moramo v praksi polagati veliko pažnjo pri škropljenju na deževje, vlago in na toploto, ki so glavni faktorji, kateri vplivajo na razvoj peronospore. Glivice peronospore se sicer najbolj razvijajo in napadajo trtne liste v toplih deževnih in vlažnih dneh. Radi tega, če je vreme toplo in deževno, moramo škropiti pogosteje. Če bi po izvršenem škropljenju deževalo in spralo s trti vso galično - apneno raztopino, moramo spet poškropiti, ker mora vinograd vedno biti pokrit z modro galico, tako da se peronospora ne more razvijati.

Navadno zadostuje štiri ali petkratno škropljenje, le v deževnih letih ali zaprtih legah je potrebno večkratno škropljenje. Poškropili bomo tudi, če burja ali pa toča obtolčeta in poškodujeta trte.

Ker imamo v vinogradu še drugega velikega škodljivca in sicer grozdnega molja ali zavijača, je dobro, da škropljenje proti peronospori združimo s škropljenjem proti temu škodljivcu.

Ker se po navadi grozdni molj pojavi dvakrat v letu in sicer maja in proti koncu junija, je potrebno, da tedaj proti njemu nastopimo.

Maja uničuje grozdni molj cvetje in junija pa že oblikovane jagode. Torej maja in junija bomo dodali galično-apneni raztopini še pol kg. svinčenega arzenata na vsakih sto litrov vode.

Vedno, ko škropimo in prav posebno še ko smo dodali galično - apneni raztopini svinčeni arzenat, moramo paziti, da poškropimo vse zelene dele, torej tudi zarod (grozdičke).

AGRONOM

TU PA TAM...

CELO MUTEC BI ODGOVORIL — *Če bi vprašali mutca o neki določeni stvari tolikokrat, kot smo vprašali titovce, kaj je z gradnjo njihovega «kulturnega doma», bi bil gotovo zgovornejši. Če že ne drugače vsaj s kretnjami. Toda titovci so bolj mutasti od mutca osojskega in trši od Lotove žene. Za vsako drugo stvar so klepetavi kot papiga, posebno ko je treba povečati nekaj desetin svojih plačancev na kaki «vojarski» čajanki v «oceanske množice». Tudi če bi n. pr. v dolinski občini imela mačka mrtve mladiče, bi «Primorski» takoj naslednji dan posvetil «nesreči» vsaj pol stolpca, vsega bi bil seveda kriv... župan tov. Lovriha. Za vse najde «Primorski» prostor in čas. Le za odgovor o gradnji «kulturnega doma» ne. Trdovratni molk titovcev o «domu», za katerega imajo v malhi precej milijonov, vzbuja sumnjo, da so gradnjo najbrže poverili kakemu «commendatore» Sgroju. In ni izključeno, da se suče okrog te zadeve več takih Sgrojev, čeprav ne nosijo naziva «commendatore».*

AMERIKANIZIRANA KULTURA — *Iz «Primorskega» od prejšnjega petka zvemo, da so titovski «kulturniki» z amerikanoziranim orkestrom Bojana Adamiča na čelu tako peli, plesali in svirali v nekem vojaškem ameriškem klubu, da se je kar kadilo. Za enkrat nam titovsko trobilo ne pove, ali so tudi pili, pa to ni važno. Za titovce je važno, da so se končno prerili do mize svojega gospodarja kot dvorski norček do graščakovega škornja. V kolikor nam je znano, so zahajale v ameriške vojaške klube samo «segnorine», sedaj so druščino obogatili titovci z svojo prisotnostjo.*

PA JIM BO LE OSTALA ZA KLOBUKOM — *Titovci so se razjezili, ker smo prešteli njihovo prvomajsko «množico» brez velike težave na prstih obeh rok. Zato so v sveti jezi pobrskali po svojem arhivu, potegnili iz njega sliko skoro praznega Garibaldijevega trga in «Primorski» je napisal, da je bi'n posneta med govorom tov. Radicha na dan 1. maja. O Radichu pa ni na sliki ne duha ne sluha. Kdor je videl našo povorko in zborovanje na trgu se na to «časnikarsko raco» titovcev lahko samo od srca nasmeje. Kaj takega lahko napišejo za... svoje turške brate, ne pa za Tržačane in to tem manj, ker je bilo letos na naših manifestacijah še precej njihovih pristašev.*

Tito nas prodaja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Slovence, ki bi pripadli Italiji in sredstva za zgraditev manjše luke v Kopru ter železniške proge od Kopra do Ljubljane.

Vsekakor je Titov intervju razkril vso podlost njegovega izdajstva. S tem intervjuvom nas je kratkomalo prodal in hoče zapečatiti našo usodo. In vse to v znaku oborožitve Nemčije, ustanovitve EOS, spremenitve balkanskega pakta v zvezo, v znaku histeričnega protisovjetizma. Prav to njegovo sovraštvo do Sovjetske zveze in držav ljudske demokracije ga je privedlo do tega, da je prodal Trst in 60 tisoč tržaških Slovencev. Njegovo zavezništvo z Ameriko ga je spravilo na to pot. Jugoslovanski narodi pa vedo, da so našli v Titu svojega največjega in zakletega sovražnika, ki hoče uničenje STO, t. j. edine rešitve, ki lahko pravilno zaščiti interese Jugoslavije, tržaških Slovencev in miru v tem delu Evrope.

Preosnova SHPZ

(Nadaljevanje s 3. strani)

nju prosvetne organizacije, je na skupnih sestankih temeljito pretreslo stanje v SHPZ in v prosvetnih društvih, preučilo izvor naših pomanjkljivosti ter njihove kvarne posledice v prosvetnem delovanju. Iz teh diskusij je prišlo do prepričanja in sklepa, da je treba nujno in temeljito reorganizirati tako ustroj kot delovanje osrednje in terenskih prosvetnih organizacij. V ta namen je pripravilo potrebne načrte in predloge, o katerih bo razpravljal in odločal izredni občni zbor, ki bo po sklepu glavnega odbora sklican za 13. junij.

Po zamisli vodstva SHPZ naj reorganizacija temelji na sledečih točkah: 1. decentralizacija organizacijskih in upravnih poslov, ki naj v celoti ali vsaj v glavnem preidejo od osrednjega vodstva na PD; 2 preosnova osrednje organizacije s poenostavljenem njenega organizacijskega ustroja in poslovanja ter z okrepitvijo pravega prosvetnega delovanja; 3. okrepitev prosvetnih društev in njihovih odborov, da bodo mogli sami opravljati organizacijske in upravne posle svoje organizacije, obenem pa pomnožiti in zboljšati prosvetno delovanje; 4. zasnova široke prosvetne politike s pritegnitvijo najširših plasti prebivalstva v prosvetne organizacije, k prosvetnemu, kulturnemu in narodno obrambnemu delovanju.

Ta obsežni program reorganizacije bo nedvomno dosegel velike uspehe, seveda le pod pogojem, da se bodo zanj zavzela vsa prosvetna društva ter da bo pri preosnovi sodelovalo kar največje število članov.

V MESTU IN DELO NA PODEŽELJU

NA NEDELJSKEM SESTANKU PRIZADETIH ČLANOV ZMP

Proti razlastitvam se bodo naši kmetje najodločneje borili

Poročili tov. Gerbca in Pogassija - Dosedanje intervencije pri oblasteh - Dr. Piccoli obljubil vso zaslombo - Za sprejem pri dr. Šartoriju

Zveza malih posestnikov je sklicala v nedeljo v prostorih ES sestanek članov, ki so prejeli poziv - strani Ustanove za industrijsko pristanišče v Zavljah za razlastitev njihovih zemljišč. Sestanka so se udeležili kmetje z Domja, Zavelj, Ricmanj, s Sv. M. M. sp. in iz Doline, ki so prejeli poziv za razlastitev.

Predstavnik ZMP tov. Marij Gerbec je podal izčrpno poročilo o ukrepih in pogajanjih, ki jih je imela ZMP skupno s Kmečko zvezo za preprečitev krivičnega razlaščanja najrodovitnejših zemljišč na našem področju. Poročal je o delegaciji razlaščenih kmetov, ki je bila skupno s predstavnikom ZMP pri ravnatelju Kmetijskega nadzorništva dr. Percotu in zahtevala, da se tudi omenjeni forum zavzame in nastopi pri odgovornih oblasteh v interesu razlaščenih kmetov. Delegacija je bila tudi pri odv. Pogassiju, voditelju komunistične skupine v tržaškem mestnem svetu. Slednji je skupno s tov. Gombačem nastopil na občiski seji proti krivičnim razlastitvam.

Tov. Gerbec je poročal o skupnem nastopu predstavnikov ZMP in KZ pri predstavniku VU za kmetijstvo dr. Piccoliju, ki jih je sprejel prejšnji petek. Slednjemu so podrobno objasnili svoj položaj in prosili za posredovanje pri višjih predstavnikih okupacijske oblasti. Dr. Piccoli je pokazal razumevanje in obljubil vso zaslombo. Zagotovil je tudi, da bo v kratkem sklical predstavnike obeh organizacij in jim poročal o stališču, ki ga bodo zavzele merodajne oblasti. Zanimal se bo obenem za sprejem kmečke delegacije pri dr. Sartoriju.

Po poročilu tov. Gerbca je tov. odv. Pogassi obrazložil zakon o razlaščevanju zemljišč. Pojasnil je bistvo ukaza št. 66 VU, ki predvideva razlastitve na našem področju. Navedeni ukaz je ena izmed najbolj krivičnih odredb, kar se tiče razlastitev. Celo zakon z dne 25. junija 1865 predvideva in določa primerne ter odgovarjajoče cene za razlaščena zemljišča ,kakor tudi pravico razlaščencu, da vloži priziv proti krivični cenitvi. Ukaz št. 66 pa ne daje razlaščenemu nobene pravice

Poročilu tov. Pogassija je sledila živahna diskusija. Kmetje so enoglasno sklenili, da bodo branili svoje pravice do skrajnosti. Pred zaključkom sestanka so bili izvoljeni trije delegati, ki bodo skupno s predstavnikom ZMP zastopali razlaščene kmete.

— —

Zopet proces proti antifašistu

Na ovadbo neke Marije Lubiana se je moral v sredo zagovarjati pred kazenskim sodiščem 44-letni Marijan Zudič, stanujoč v Ratto della Pileria 16, ki je bil obdolžen soudeležbe pri «ugrabitvi» Brunota Lubiane in celo tatvine obleke in pohištva. Sodišče je sicer prekinilo postopek in amnestiralo obtoženca. Vsekakor pa ni bilo s tem zadoščeno pravici, ker je že sama ovadba proti bivšemu pripadniku narodne zaščite nov poskus blatenja slavne borbe proti nacifašizmu in njenih pripadnikov.

Dejstvo je namreč, da je Bruno Lubiana, ki ga je maja 1945 aretirala narodna zaščita, pripadal do zadnjega zloglasnim fašističnim črnim brigadam, njegov oče, škvadrist od vsega začetka je bil ubit v bližini Rihemberka, ko se je z večjo skupino fašistov in nacistov udeležil zloglasnih «rastrelamentov». 5.maja 1945 je zaščita aretirala obe ženski in Brunota, ki se ni več vrnil, dočim sta bili ženski izpuščeni. Obtoženi Zudič pa je samo pokazal, kje stanuje družina Lubiana in še to na izrecno zahtevo patrulje narodne zaščite, ki je izvršila aretacijo, dočim ni šel Zudič niti v stanovanje. Gornje okoliščine so na procesu potrdile tudi priče in tako se je obtožba docela razblinila.

Pretekli petek so v Ricmanjih pokopali priljubljenega vaščana Antona Petarosa. Pogreba se je udeležilo mnogo ljudi IK KP STO je zastopala tov. Marina. Ob odprtem grobu pa so spregovorili tov. Lovriha, Spadaro ter delavec iz Aquile, kjer je bil pokojnik dolgo let zaposlen.

AFERA «LOMBARDO VENETA» PRED SODIŠČEM

Za 68 milijonov lir osleparil 270 družin

Ves teden traja pred tržaškim kazenskim sodiščem proces proti Carmelu Sgroju, lastniku podjetja «Lombardo Veneta», ki je na najbolj ostuden način osleparilo 270 družin. Sgroj je bil aretiran novembra 1952 in njegova aretacija je takrat povzročila v Trstu pravo senzacijo in še večji preplah med prizadetimi družinami, ki so mu v dobri veri dale znatne vsote za gradnjo stanovanj po Aldisijevem načrtu.

Vsi Tržačani se še danes dobro spominjajo širokopotezne reklame «Lombardo Venete». Končno pa se je izkazalo, da gre za velikansko sleparijo. Sgroj si je z obljubami in sklepanjem varljivih pogodb prilastil 68.684.000 lir, ki jih je večinoma razsipal. Ostalo je še kakih 15 milijonov, kar predstavlja vrednost treh nedograjenih stavb in nekaj pohištva. Osleparjeni bi utegnili prejeti največ 15 odst. izgubljene vsote.

Na prvi razpravi je bilo prisotnih kakih 300 oseb, ki jih je možakar ogoljufal. Samo policiji se ima zahvaliti, da ga niso razjarjene ženske v ponedeljek fizično napadle. Kljub vsemu pa se vede Sgroj na procesu povsem samozavestno in trdi, da je popolnoma nedolžen. Drzne se celo trditi, da so vsega krivi oškodovanci, ker so ga dali aretirati. Če bi bil na svobodi, bi bil izpolnil vse obveznosti! Pač višek nesramnosti. V teku procesa se je precej zapletel s svojo izpovedjo notar Senciari in sicer glede nekaterih vinkuliranih vsot, ki bi jih ne smel izplačati Sgroju. Le za las se je notar izognil aretaciji zaradi krivega pričevanja. Vsekakor bo imela zadeva zanj še posledice.

Po izpovedih številnih prič, ki so bile osleparjene za vsote od 100.000 do 800.000 lir, je javni tožilec zahteval v četrtek obsodbo na 10 let in 7 mesecev zapora ter 80.000 lir globe. O zaključku procesa, ki se je nadaljeval včeraj bomo poročali prihodnjič.

Čestitke

Tovarišica Jole, priljubljena voditeljica ZDZ je v ponedeljek povila krepkega sinčka, ki so mu dali ime Roberto. Srečni mamici in očku tov. Pinotu Burlo, članu Ck KP STO in Izvršne kom. ZES iskreno čestitajo IK naše partije, ZDZ, ZES. Tudi uredniški kolektiv «Dela» pošilja svojim tovarišema in novorojenčku najlepše čestitke in topla voščila za vedro in srečno življenje.

Slava Ljubomirju Simčiču!

Dne 29. aprila je potekala 10. obletnica junaške smrti mladega partizanskega borca Ljubmira Simčiča, ki so ga nacisti ustrelili na goriškem gradu. V cvetoči mladosti dvajsetih let je stopil Ljubomir v partizanske vrste, kjer se je vse skozi odlikoval po svoji hrabrosti in predanosti borbi za svobodo in pravičnejši svet. Mladi borec je izhajal iz zavedne družine preizkušenih antifašistov, ki je žrtvovala še dva sinova, Radota in Willya. Tudi Radota so nacisti zaprli v ječo in sicer v Coroneo, od koder je zginil brez sledu, dočim je njegov brat Willy padel v borbi dne 29. septembra 1943. Mladi Ljubomir je ostal zvest pravični stvari do zadnjega trenutka, z zaničevanjem je zavrnil možnost, da bi prosil za pomilostitev. Njegov odgovor nacističnim rabljem je bil pozdrav s stisnjeno pestjo, njegove zadnje besede pa «Smrt fašizmu - svobodo narodu»!

Večna slava njegovemu spominu kakor tudi spominu njegovih dveh junaških bratov!

NABIRALNA AKCIJA PRISPEVKOV ZA 1. MAJ

Tudi na podeželju so presegli cilje

Tudi letos beleži kampanja nabiranja prispevkov za 1. maj prav lep uspeh. Priznati je treba predvsem, da si tokrat sekcije niso postavile skromnih ciljev. Kljub vsem težkočam finančnega značaja pa je večje število sekcij in celic zdaleka preseglo postavljene si cilje. Tako imamo sekcijo Sv. Jakoba, ki je izvedla svoj načrt za 135 odst., Sv. Alojz 140 odst., Trebče 151 odst., Sv. Križ 117 odst., Boljunec 121 odst., Pončana 108 odst. Občine 104 odst. Acegat 104 odst., Curiel 104 odst. in sicer s skupno vsoto 259.773, Milje pa so položile znesek 245.108 lir. Cilj so presegle tudi Skedenj, Sv. Ana, Kolonkovec. Kar se tiče Sv. Ane gre priznanje tovarišem Desman Berti, Jenko Bruni, Ria Ersiliji in Castro Marianu.

Objavljamo seznam dostavljenih zneskov: trgovci v Skednju 23.900, sekc. Barriera 8.490, Sv. Vid 8.315, potujoče osebje Acegata 6.000, Acegatul. Genova 1.560, Greta 5.550, Sv. Ivan 16.627, celica občinskih nameščencev 10.250, Boljunec 12.120, Mačkovlje-Prebeneg 2.000, Sv. Ana 25.770, ladjed. Sv. Marka 8.210, Tovarna strojev pri Sv. Andreju 24.800, Zgonik 1.000, Občine 32.200, Spadaro 500, Sv. Vid 23.630, Barkovlje 5.500, Acegat -Broletto 6.095, potujoče osebje 5.445, nameščenci v ul. Genova 750, Rojan 7.778, Pisoni 9.785, trgovci v Božičih 1.450, cel. Božiči 2.555, cel. Hrvatini 2.900, trgovci v Hrvatinih 1.900, cel. obč. nameščencev 610, cel. ladjed. Sv. Roka 1.600, cel. Premancana 900, cel. Barisoni 1.490, cel. Stare Milje 1.105, trgovci Campor 1.700, cel. ladjed. Felszegi 1.920, cel. Martinuzzi 795, cel. Zavlje 7.600, Kolonkovec 10.590, Občine 6.440, Skoljet 5.690, na pobudo demokratičnih žena s Pončane 16.310, Barriera 14.200, Acegat-Broletto 750, Ricmanje 10.995, Sv. Ana 2.910, Trebče 15.182, Podlonjer 8.355, Pončana 13.550, godba Rinaldi na pobudo tov. Balbija 10.670, Sv. Jakob: cel. Rinaldi 15.631, cel. Rosenberg 3.755, cel. Morgan 2.890, cel. Chimisso 10.280, cel. Merlak 2.330, tov. Francesconi enodnevni zaslužek 500; Sv. Križ 11.155, trgovci iz Zavelj 2.500, cel. ACNA 2300, cel. Depangher 650, cel. Martinuzzi 1.000, cel Buttoraz 620, cel. Zetkin 4.575, cel. Cereji 1.510, cel. lad. Sv. Roka 1.250, cel. obč. nam. 500, cel. Aquila 1.900, cel. Griža 2.100, cel. Lazaret 1.510, Skedenj 18.160, Sv. Vid 19.130, Sv. Alojz 8.500, Lino C. 2.500, Skoljet 2.300, sekc. Tomažič 18.405, Sv. Vid 6.930, pristaniščniki 11.410.

Svojci partizanov, ki so padli v letih 1943 in 1944 in so pokopani na pokopališču pri Sv. Ani, so naprošeni, da se zglasijo na sedežu ZP, trg Ponterosso 6, II. zaradi važnih obvestil.

Tov. Bertok šestdesetletnik

Preteklo soboto je tov. Viktor Bertok iz Skednja slavil svojo 60-letnico. Tovarišu Bertoku, znanemu antifašistu in demokratu iz Skednja, so ob tej obletnici čestitale vse demokratične organizacije. Naš vrli jubilant je prav gotovo eden izmed najaktivnejših tovarišev na političnem in prosvetnem polju. Zato ga Skedenjci radi imajo in so mu ob priliki jubileja želeli še mnogo let v službi delovnega ljudstva. Naš list mu ponovno izraža svoje tovariške čestitke in mu želi, da bi bil tudi vnaprej tako aktiven, kot je bil do sedaj.

KINO

OPČINE

Sobota, 15. maja: «Pustolovec Luisiane» (L'avventuriero della Luisiana).
Nedelja, 16. maja: se ponovi.
Ponedeljek, 17. maja: se ponovi.
Torek, 18. maja: «Smrt je prišla nad Hirošimo» (La morte è discesa a Hiroshima).
Sreda, 19. maja: se ponovi.
Četrtek, 20. maja: «Morski tiger» (La tigre del mare).
V tednu se začnejo predstave ob 18, zadnja ob 22. Ob nedeljah in praznikih začetek ob 16, zadnja ob 22.

PROSEK

Sobota, 15. maja ob 19.30: «Dolina maščevanja» (La valle della vendetta). Barvni film.

NABREŽINA

Sobota, 15. maja ob 20.30: «I vitelloni». Enic film.
Nedelja, 16. maja ob 16. in 20.30: se ponovi.
Sreda, 19. maja ob 20.30: «Tarzanov bes» (Furia di Tarzan). RKO film.

DOLINA

Sobota, 15. maja ob 19.30: «V podzemlju Los Angelesa» (I bassifondi di Los Angeles).
Nedelja, 16. maja ob 17.30 in 19.30: se ponovi.
Petek, 21. maja ob 19.30: «Tarzanov bes» (Furia di Tarzan). RKO film.

Za teden dni

Sobota, 15. - Zofija (Sonja)
Nedelja, 16. - Janez Nep.
Ponedeljek, 17. - Paskal (Ščip)
Torek, 18. - Erik
Sreda, 19 - Peter Celestin
Četrtek, 20. - Bernardin
Petek, 21. - Feliks (Srečko)

ZGODOVINSKI DNEVI

21. 1942 so v Ljubljani ustrel sekretarja KPS Toneta Tošiča.

RADIO ODDAJE

TRST II.

SOBOTA: 14.45 Vaški kvintet 16. Oddaja za najmlajše - 18. Paganini: Koncert št. 1. za violin in orkester - 19. Pogovor z že - 21. Malo za šalo - malo zare 21.30 Koncert zbora «Ivan. Vojs s Proseka - 22.15 Cajkovski: H stač.

NEDELJA: 8.45 Kmetijska o daja - 13. Glasba po željah 15.30 Koncert ruskih balalajk - Malo za šalo - malo zares - Koncert dekliškega zbora iz B zovlce - 18. Blaž Arnič: Konc za violino in orkester - 21. Ver «Traviata», opera v 3 dej.

PONEDELJEK: 18. Deli Koncert za violino in orkeste 19. Mamica pripoveduje - 20 Zbor Slovenske filharmonije 21.45 Massenet: Suita iz baleta Cyd - 22.35 Schubert: Simfon

TOREK: 13. Glasba po želja 18. Rahmaninov: Koncert za v lino in orkester št. 1. - 19. S in vzgoja - 21. Radijski oder Richard Brinsley Sheridan: «Te meci», veseloigra v 5 dej. 22.45 Richard Strauss: «D Juan».

SREDA: 19. Zdravniški vede 20.30 Weber: Koncert za klavir orkester - 21.15 Koncert tenor Dušana Pertota - 22. Književn in umetnost

ČETRTEK: 19. Mamičina po stica - 21. Dramatizirana zgod - 22. Glasbeno predavanje

PETEK: 13. Glasba po želja 20.05 Zbor Slovenske filharm nije - 21. Trž.aški kulturni ogledi - 21.15 Tržaški voka kvintet - 22. Književnost in um nost.

— —

Ob priliki mednarodne dneva detinstva, ki bo 2. ju ja, organizira krožek de kratičnih žena iz Barkov za ta dan dopoldanski iz otrok. Istega dne bo otvorje tudi razstava risb šolarjev snovnih in srednjih šol. Ris je treba izročiti na sede krožka (Rumena hiša) najk neje do 30. maja. Tri najle risbe bodo nagrajene.

729 naših ljudi že zopet zapustilo Trst in ozemlje

Do sedaj je odšlo v Avstralijo 2100 Tržačanov - Titovci pretakajo krokodilove solze, medtem ko spadajo med glavne krivce emigracije naših ljudi

V sredo zvečer je drugih 729 Tržačanov zapustilo rodno telo svojega mesta in ozemlja in se odpravilo z ladjo «Castelverde», ki je odplula ob 18. v Avstralijo, v tujo deželo po nekaj kruha in dela, ki ga niso mogli dobiti doma. Do sedaj je torej odšlo 2100 naših ljudi.

Preko 10.000 Tržačanov se je poslovilo od svojih dragih bratov in sester. Žalost pri tistih, ki so ostali, žalost pri tistih, ki so šli. In ko smo gledali rosne oči emigrantov in njihovih bratov, ki so jih prišli pozdravit, smo razumeli vso krutost naše usode, usode naše zemlje, usode našega prebivalstva. Ko se bratje in sinovi odpravljajo na daljno pot, v daljne dežele, ki jim bodo neusmiljena mačeha, pomeni, da nekaj ni v redu. In res pri nas ni prav nič v redu.

Človek se sprašuje, zakaj se ti naši ljudje odpravljajo iz Trsta. In takoj najde rešitev te lahke uganke. Gredo od nas, nas zapuščajo, ker vsi nas hočejo pogubiti, ker se oblasti ne zmenijo za naše delo, za naše življenjske potrebe, za mir in pomiritev naših trepetajočih src. In kdo more biti miren v trenutku, ko nas vlečejo za lase, ko z nami prekupčujejo kot s klavno živino, ko hočejo uničiti naše Ozemlje, ko nas hočejo razčetveriti, da bi zadostili gnusnemu poželenju nekaterih pohotneževv iz Rima in Beograda, iz Washingtona in Londona.

Srd in gnus sta se nas lotila, ko smo prebrali, kako skušajo titovci zvaliti krivdo za emigracijo na druga ramena, ko skušajo napraviti vse, da bi ljudje pozabili, kako so prav oni sokrivci sedanjega stanja, kako so prav oni tisti, ki delajo vse, da bi uničili STO, naše gospodarstvo, da bi nas spravili s svojo umazano in izdajalsko politiko v obup.

Ko smo gledali odhod naših bratov, smo se vprašali, ali bi sploh odhajali, če bi bilo STO ustanovljeno, če ne bi Rim in Beograd grabila po naši zemlji, če si ne bi Washington in London skušala z našim ozemljem utešiti svojih napadalnih namenov proti deželam, kjer ni emigracije, ni brezposelnosti, ni bede, ni pomanjkanja, ni žalosti. Titovci so tisti, ki morajo molčati, prebito molčati ob takih prilikah. Najboljše bi bilo, da bi se skrili pod zemljo, kjer jih ne bi nihče videl in se spomnil, da nosijo pečat renegatov in izdajalcev na svojem čelu in da so sokrivi vseh bridkih solz in vsega trpljenja, ki ga bodo naši bratje okusili v Avstraliji.

Deseta obletnica „Unità Operaia"

Glasilo Zveze enotnih sindikatov «Unità Operaia» je slavilo te dni deseto obletnico obstoja. Borbeno glasilo se je rodilo v ognju težkih borb tržaškega proletariata proti nacifašističnemu okupatorju. V ljutih dnevih borbe za osvoboditev je vodilo in usmerjalo to borbo in bilo vedno glasnik enotnosti in brastva med delovnim ljudstvom. To svoje poslanstvo je nadaljevalo tudi po osvoboditvi kot glasilo ZES in zastava, okrog katere so strnjene napredne sile dela.

Ob deseti obletnici želi «Delo» svojemu bratskemu tovarišu novih in še večjih uspehov v nelahkih borbah za dosego življenjskih pravic delovnega ljudstva.

Občni zbor slovenskih šolnikov

Sindikat slovenskih šolnikov na STO — Trst bavi svoje člane na redni letni občni zbor, ki bo v risalnici svetoivanske šole dne 16. maja 1954 točno ob 9. uri.

Dnevni red:

1. poročila glavnega in nadzornega odbora ter pododborov;
2. diskusija in potrditev letnega obračuna;
3. volitev glavnega in nadzornega odbora ter razsodišča;
4. slučajnosti.

Glavni odbor

TEDENSKE NOVICE

V nedeljo so stavkali v našem mestu nameščenci kinematografov, ki se že več mesecev borijo za izboljšanje mezdnih pogojev. Zaradi nesprejemljivih ponudb delodajalcev je prišlo koncem prejšnjega tedna do prekinitve pogajanj.

*** Najavljenih 10 odpustov v podjetju Pecas, je bilo na prizadevanje sindikalnih organizacij znižano na 5. Tudi podjetje Genel je na intervencijo sindikatov odstopilo od svoje prvotne namere, da odpusti 20 delavk in znižalo število odpustov na 12.

*** Na volitvah za tovarniški odbor SELAD v Miljah beležijo Enotni sindikati sijajno zmago. Od 359 veljavnih glasov je prejela lista ES 316 glasov, dočim je prejela Delavska zbornica samo 43 glasov. Izvoljeni so bili 3 kandidati ES in sicer Gasperini, Lisca in Tessi.

*** Te dni so v teku pogajanja za preprečitev najavljenih 16 odpustov v podjetju Sbocchelli.

* * *

V četrtek preišnjega tedna so nekateri ribiči potegnili iz morja v bližini valoloma že razpadajoče truplo. Policija je na podlagi listin, ki so bile najdene v obleki ugotovila, da gre za 35-letnega Attilia Pozzecca, stanujočega na Istrski cesti 70, ki je izginil z doma 20. januarja t. l. Ni bilo pa mogoče ugotoviti ali gre za samomor ali nesrečo.

*** Prejšnji petek je neki ameriški avto treščil z vso silo ob obcestno ograjo v bližini Obeliska. Cementni bloki so padli na spodaj ležeče tramvajske tračnice, da je bil promet za nekaj časa ustavljen. Ko je prišla na kraj nesreče policijska patrola, ni bilo o vojakih, ki sta bila v auto ne duha ne sluha. Tudi policija ni izdala o nesreči nobenega podrobnejšega poročila.

*** V ponedeljek se je začel pred porotnim sodiščem proces proti 25-letnemu Giovaniju Bozzola iz ul. Madonnina 40, ki je obtožen umora trgovca Olinda Rosa Bianca. Na zatožni klopi sedi tudi 29-letni Enrico Sulligoi s Korza 27. Slednji je obtožen, da je delil izkupiček salam, ki jih je ukradla Rosa Biancu neka tretja oseba. Glavni obtoženec zanika vsako krivdo. V resnici se postavlja vprašanje ali bo sodišče v stanju razčistiti zadevo do dna. V teku procesa, kakor tudi pri policijskem zaslišanju niso namreč prišli na dan tehtni dokazi, da je Bozzola morilec trgovca. Proces se nadaljuje.

*** V sredo je bila pred zaveznišim sodiščem za določevanje narokov razprava proti 10 osebam zaradi posesti raznovrstnega orožja. Na razpravi je bilo določeno, da bo zadevo obravnavalo vojaško sodišče, kljub prizadevanju obrambe, ki je skušala spraviti proces pred redno sodišče.

* * *

V dneh od 6. do 12. maja se je v tržaški občini rodilo 54 otrok, umrlo je 54 oseb, porok je bilo 45.

Šolske vesti

VLAGANJE PROSENJ ZA IZPITE

Na Državni višji realni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z učnim načrtom realne gimnazije tudi razrede z učnim načrtom klasične gimnazije in liceja, se sprejemajo prošnje za pripustitev k sprejemnim, zrelostnim in privatnim izpitom, in sicer:

Prošnje za sprejemne in privatne izpite je treba vložiti do 20. maja, prošnje za zrelostne izpite pa do 15. maja.

Prošnje sprejema tajništvo zavoda v ulici Lazzaretto vecchio 9, II. vsak dan od -0. do 12. ure.

Začetek sprejemnih in privatnih izpitov bo 4. junija ob 8.30, začetek zrelostnih izpitov pa bo 21. junija tudi ob 8.30 uri.

Natančnejša navodila za vlaganje prošenj so razvidna na zavodovi oglasni deski.

* * *

Ravnateljstvo Slovenske nižje srednje šole v Trstu, ulica della Scuola Nuova 14, sporoča, da se vrši vpisovanje za sprejemni izpit vsak dan v tajništvu šole od 9. do 12. ure. Vpisovanje traja do 20. maja. Vsa potrebna navodila se dobe v tajništvu šole.

Istočasno se sprejemajo tudi prošnje privatistov za nižji tečajni izpit in privatne razredne izpite.

Odgovorni urednik
RUDOLF BLAZIC (Blagi)
Založništvo «DELA»
Tiska tip. RIVA, Torrebianca 12
Dovoljenje AIS

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so z nami sočustvovali ob izgubi našega dobrega in nepozabnega moža in očeta

ANTONA PETAROSA

Posebna hvala darovalcem cvetja in vencev, godbi, pevcem, govornikom za ganljive besede na grobu ter vsem, ki so ga spremili na zadnji poti.

Ricmanje, 15. maja 1954

Zalujoča žena, hči, zet in vnuka

Urarna MALALAN
Občine, Alpinska 83/1
nudi 10% popust ob priliki birme

Vedno nove pošiljke
PODLOG in BLAGA
za moške obleke
iz najboljših tovarn po vseskozi konkurenčnih cenah
PERTOT
TRST
22 GINNASTICA 22
TELEFON 95998

LJUDSKA PROSVETA

OBČNI ZBOR SHPZ

Slovensko hrvatska prosvetna zveza bo imela letos 13. junija v Trstu svoj 2. izredni občni zbor, na katerem bomo postavili temelje k čim večji poživitvi prosvetnega delovanja, ki naj pritegne najširše sloje slovenskega in hrvatskega ljudstva našega Ozemlja.

Občnemu zboru bo poleg drugega predloženih tudi nekaj sprememb pravilnika SHPZ in prosvetnih društev, ki naj služijo istemu namenu.

Zato poziva SHPZ vsa svoja prosvetna društva, naj razpravljajo o predlogih glede reorganizacije, ki smo, ali jih še bomo dostavili ter obenem naj izvolijo svoje zastopnike - delegate (za vsako društvo do 100 članov po 4 delegate, za vsakih nadaljnih 50, pa po 1).

Skrbimo za to, da bo letošnji občni zbor SHPZ — kamor bodo povabljeni tudi zunanji delegati z Goriške, Koroške itd. —dostojna manifestacija napredne slovenske prosvete na Tržaškem!

Igra «V nižavi» v Križu

Končno se bo jutri, v nedeljo 16. t. m. izvršila v Križu toliko pričakovana uprizoritev drame v treh dejanjih «V nižavi», ki je morala biti na predvečer 1. maja zaradi dežja preložena. Predstava bo na Delorenzijevem dvorišču na prostem, kot je bilo že prvotno določeno. Za to igro vlada med domačini in okoličani precejšnje zanimanje. Prepričani smo, da vsestranski uspeh ne bo izostal, saj so se igralci in igralke izredno potrudili, kot se za to zahtevno uprizoritev spodobi. Pri predstavi bo nastopil pevski zbor in sodelovala bo godba, ki bo pred začetkom zaigrala nekaj koračnic po vasi. Začetek ob 20. uri. Cene vstopnicam: za odrasle 100, otroci in dijaki 50 lir. Cisti dobiček je namenjen gradnji kriškega doma, zato se predplačila hvaležno sprejemajo.

«Praznik pomladi» na Opčinah

Drugo nedeljo, 23. t. m. bodo otroci in oni s Prose-Kontovela uprizorili na Opčinah v Prosvetnem domu Košutove pravljično igro iz domačih krajev v treh dejanjih z godbo, petjem in plesi «Praznik pomladi». Igra je dosegla že v Avditorju v Trstu lep uspeh, ko so se mlajši in starejši dobro zabavali. Začetek predstave ob 17. uri. Vstopnina: odrasli 100, otroci in dijaki po 50 lir.

Članski sestanek s predavanjem na Greti

v Prosvetnem domu, ul. Cisternone, bo v petek 21. t. m. ob 20. uri. Določili bomo tudi delegate za občni zbor SHPZ. Člane in prijatelje vabi k obilni udeležbi PD «Ravber».

Članski sestanek PD «Matjašič» v Barkovljah

z lepim kulturnim sporedom, petjem in drugim, bo drugo nedeljo, 30. t. m. ob 16.30 uri pri Rumeni hiši. Ob tej priliki bomo izbrali tudi delegate za bližnji občni zbor SHPZ, ki naj bo manifestacija napredne ljudske prosvete na Tržaškem. Člani in prijatelji, pridite!

Birme obhajila

so dogodki, ki ostanejo trajno v spominu in v srcu.

Očitna je skrb staršev dečkov in deklic, ki se približajo oltarju, da čim boljše oblečejo svoje otroke.

Kar se tiče obutve, je trgovina s čevlji Donda v stanju dobaviti elegantne in udobne čeveljčke, izdelane z materialom prvovrstne izbire.

Otroški oddelek v trgovini s čevlji Donda ima še posebno izurjeno osebje, ki vam bo svetovalo take čevlje, da se bodo prilegali obliki noge vaših otrok in to s kontrolo z aparatom «Pedescope» z žarki X.

Oglejte si izložbo, ki je prilagojena sedanjim prazničnim prilikam, in obrnite se z zaupanjem na

oddelek za dečke in otroke trgovine s čevlji

Donda

Piazza Barriera Vecchia